

LAVRIČEVA KNJIŽNICA AJDOVŠČINA

Ivana Tutuš

**EVALVACIJA VPLIVA PROJEKTA POLETAVCI –
POLETNI BRALCI NA BRALNO MOTIVACIJO
MLADOSTNIKOV V LAVRIČEVI KNJIŽNICI**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ajdovščina, 2018

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana Ivana Tutuš izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam,
- navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami
- zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice:

V Ajdovščini, dne 30. 9. 2018

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Ivana TUTUŠ

Naslov pisne naloge: Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici

Kraj: Ajdovščina

Leto: 2018

Število strani: 39

Št. slik: 17

Št. preglednic: /

Število prilog: 3

Št. strani prilog: 6

Število referenc: 23

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Lavričeva knjižnica Ajdovščina

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Marija Bajc, bibliotekar specialist

UDK: 027:028(047.31)

Ključne besede: branje, motivacija, osnovnošolci, splošne knjižnice, projekti

Izvleček:

Lavričeva knjižnica Ajdovščina je leta 2016 pristopila k projektu Poletavci – poletni bralci, da bi osnovnošolce spodbudila k branju in obiskovanju knjižnice tako med poletnimi počitnicami kot tudi drugače. Z raziskavo smo želeli ugotoviti, kakšen vpliv ima projekt na bralno motivacijo sodelujočih tretješolcev in šestošolcev. Zanimalo nas je tudi, ali je projekt pomembna dejavnost knjižnice in ali je z izvedbo smiselno nadaljevati v prihodnje. V raziskavi je sodelovalo 32 osnovnošolcev, 5 staršev in 7 knjižničarjev.

Skupine respondentov so odgovarjale na zanje pripravljen spletni anketni vprašalnik. Ugotovitve kažejo, da so k projektu najprej pristopili tisti, ki so že prej radi brali in pogosto obiskovali knjižnico, to se ni spremenilo niti po njegovem zaključku. Pri projektu pomembno vlogo pripisujejo knjižničarjem, ki otroke med potekom projekta spodbujajo in jim pomagajo poiskati primerno gradivo. Projekt kot celota je večini všeč in nameravajo pri njem sodelovati tudi v prihodnje. Starši in knjižničarji ga pozitivno ocenjujejo in ga štejejo kot pomembno dejavnost knjižnice.

Starši opozarjajo, da je projekt z nalogo izpolnjevanja bralnega seznama motiviral za branje tudi tiste otroke, ki sicer neradi berejo. Sodelovanje pri projektu je vplivalo na večji vpis novih članov (saj je članstvo za sodelovanje v njem). Predvsem najmlajši namreč prej niso bili vpisani v knjižnico in so si gradivo izposojali z izkaznico staršev. Poleg tega se je knjižnica med izvajanjem projekta povezala z različnimi organizacijami na lokalni ravni, bila je medijsko izpostavljena, pridobila je tudi na prepoznavnosti v okolju. Projekt je smiselno izvajati tudi v prihodnje, treba pa bi bilo ponoviti raziskavo in ugotoviti, ali k projektu pristopajo tudi tisti, ki imajo težave z branjem, če temu ni tako, v čem tiči razlog njihovega odmika in na kakšen način tudi njih privabiti k sodelovanju.

Zahvala

Zahvaljujem se vodstvu Lavričeve knjižnice Ajdovščina, ki mi je omogočilo opravljanje strokovnega usposabljanja, in tudi vsem sodelavcem, ki so s svojim znanjem obogatili začetek moje strokovne poti. Posebna zahvala gre mentorici gospe Mariji Bajc, ki me je uspešno vodila skozi dobo usposabljanja in je s svojimi večletnimi izkušnjami na področju knjižničarstva obogatila moje teoretično znanje, pridobljeno na fakulteti. Poleg vsega naštetega mi je bila ves čas v oporo in me je spodbujala k še boljšim dosežkom.

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	PREDSTAVITEV KNJIŽNICE	3
2	BRALNA MOTIVACIJA	5
2.1	POVEZANOST BRALNE MOTIVACIJE GLEDE NA SPOL IN STAROST	6
2.2	NAČINI SPODBUJANJA BRALNE MOTIVACIJE V SPLOŠNI KNJIŽNICI	7
2.2.1	Projekt Poletavci – poletni bralci	9
2.3	PREGLED PODOBNIH RAZISKAV	10
3	METODOLOGIJA	14
3.1	RAZISKOVALNI PROBLEM IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA TER HIPOTEZE	14
3.2	RAZISKOVALNA METODA	14
3.3	RAZISKOVALNI VZOREC	16
3.4	OMEJITVE RAZISKAVE	16
4	REZULTATI	16
4.1	REZULTATI ANKETE MED UČENCI 3. IN 6. RAZREDA, KI SO SODELOVALI PRI PROJEKTU	17
4.1.1	Starost in spol anketirancev	17
4.1.2	Ocena bralnih spretnosti pred projektom	18
4.1.3	Pomembnost branja	18
4.1.4	Razlogi, zaradi katerih berejo	19
4.1.5	Občutki ob branju	20
4.1.6	Pogostost izposojanja gradiva v knjižnici pred začetkom projekta	21
4.1.7	Seznanitev s projektom	22
4.1.8	Razlogi za sodelovanje pri projektu	23
4.1.9	Opozarjanje na vsakodnevno branje	24
4.1.10	Časovni obseg branja	25
4.1.11	Ohranjanje vsaj 30-minutnega dnevnega branja po zaključku projekta	26
4.1.12	Pomoč pri izbiri gradiva	26
4.1.13	Knjižničarjeva spodbuda za branje	27
4.1.14	Ocena branja po projektu	28
4.1.15	Pogostost zahajanja v knjižnico po projektu	29
4.1.16	Kaj je bilo posameznikom všeč pri projektu	29
4.1.17	Pripravljenost za vnovično sodelovanje pri projektu	30

4.2	REZULTATI ANKETE MED STARŠI	30
4.2.1	Ocena projekta	30
4.2.2	Vpliv projekta na bralno motivacijo otrok	31
4.2.3	Splošne dobrobiti z vključitvijo v projekt	31
4.3	REZULTATI ANKETE MED KNJIŽNICARJI	31
4.3.1	Ocena projekta	31
4.3.2	Pozitiven vpliv projekta na knjižnico	31
4.3.3	Smiselnost nadaljnjega izvajanja projekta	32
5	RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI	32
6	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	37
7	PRILOGE	vii
	PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE	vii
	PRILOGA 2: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA STROKOVNE DELAVCE LAVRIČEVE KNJIŽNICE	xi
	PRILOGA 3: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA STARŠE UČENCEV, SODELUJOČIH V PROJEKTU	xii

KAZALO SLIK

Slika 1: Starost in spol anketirancev.....	17
Slika 2: Ocena bralnih spretnosti pred projektom	18
Slika 3: Pomembnost branja.....	18
Slika 4: Razlogi, zaradi katerih berejo	19
Slika 5: Občutki ob branju.....	20
Slika 6: Pogostost izposoje gradiva v knjižnici pred začetkom projekta	21
Slika 7: Seznanitev s projektom	22
Slika 8: Razlogi za sodelovanje pri projektu	23
Slika 9: Opozarjanje na vsakodnevno branje	24
Slika 10: Časovni obseg branja	25
Slika 11: Ohranjanje vsaj 30-minutnega branja po zaključku projekta.....	26
Slika 12: Pomoč pri izbiri gradiva.....	26
Slika 13: Knjižničarjeva spodbuda za branje	27
Slika 14: Ocena branja po projektu	28
Slika 15: Pogostost zahajanja v knjižnico po projektu	29
Slika 16: Kaj je bilo posameznikom všeč pri projektu.....	29
Slika 17: Pripravljenost za vnovično sodelovanje pri projektu	30

1 UVOD

Z branjem se srečujemo na vsakem koraku življenja. Velikokrat se njegovega pomena niti ne zavedamo, saj je proces branja nekaj samoumevnega in mu zato niti ne posvečamo posebne pozornosti (Janeš in Škrlj, 2012). Kljub vsakodnevemu srečevanju z branjem Kovač, Blatnik, Rugelj, Rupar in Gregorin (2015) na podlagi opravljene raziskave o bralni kulturi in nakupovanju knjig v Republiki Sloveniji nakazujejo na to, da družbeni ugled branja oziroma lahko rečemo tudi zanimanje zanj ni tako visok, kot bi si želeli, oziroma celo upada. Na žalost se ta situacija vse bolj odraža tudi med slovenskimi osnovnošolci. Kot pojasnjuje Sobočan Sarjaš (2015), šolski knjižničarji opozarjajo, da je razvijanje interesa za branje pri otrocih v prostem času zelo zahtevna naloga tako staršev, vzgojiteljev, učiteljev in ne nazadnje po mojem mnenju tudi nas – knjižničarjev.

V *Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)* (2018) zasledimo, da je vloga splošne knjižnice pri razvoju bralne kulture in bralne pismenosti otrok zelo pomembna. Knjižnica naj bi spodbujala branje za dobrobit intelektualnega, čustvenega, socialnega in jezikovnega razvoja otroka in za kakovostno preživljanje prostega časa, razvijala naj bi bralno pismenost (samostojno branje, bralne navade), pozitiven odnos do umetnosti in književnosti ter znanosti, skrbela za razvoj bralnih interesov in odnosa do branja kot prijetne izkušnje in družabne aktivnosti, ki ni nujno individualna in le družbeno zahtevana ali zaželeno. Splošna knjižnica naj bi tudi razvijala sposobnosti za samostojno uporabo knjižnice in za izmenjavo bralne izkušnje, spodbujala naj bi medkulturni in medgeneracijski dialog ter sodelovalno in avdiovizualno kulturo.

Pomen splošnih knjižnic pri razvoju bralne pismenosti in bralne kulture poudarja tudi dokument *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti (predlog, 5. 4. 2017)* (2017), v katerem je bralna pismenost opredeljena kot stalno razvijajoča se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabe pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranosti za branje. Po podatkih mednarodne raziskave PISA (2016) so slovenski učenci dosegli znatno izboljšanje, saj v preteklih letih niso bili tako suvereni kot učenci ostalih sodelujočih držav. Leta 2015 je povprečni dosežek slovenskih učencev in učenk pri bralni pismenosti 505 točk, kar je za 24 točk boljši dosežek kot leta 2012. Dosežek iz leta 2015 je tudi nad povprečjem OECD (493 točk). Poudariti je treba, da je Slovenija edina država med

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

sodelujočimi, pri kateri so se med letoma 2012 in 2015 povečali deleži učenk in učencev z najvišjimi dosežki in tudi zmanjšali deleži tistih z nizkimi dosežki. Da bi dosegli čim višjo raven bralne pismenosti, je treba, kot je zapisano v omenjeni razvojni strategiji (Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti, 2017), vzpostaviti učinkovit družbeni okvir za spodbujanje branja ter razvijati bralno pismenost vsakega posameznika v različnih življenjskih obdobjih. Izrednega pomena je tudi povečanje dostopnosti knjig in drugega bralnega gradiva, kar vključuje podporo knjižničarski dejavnosti in projektom za promocijo branja (kamor lahko nedvomno štejemo tudi projekt Poletavci – poletni bralci), nuditi možnost posameznikom, da dostopajo do kakovostnega bralnega gradiva, in svetovanje pri izbiri in uporabi le-tega v vseh življenjskih obdobjih, torej tudi otrokom med 7. in 12. letom starosti, kamor sodijo sodelujoči pri projektu Poletavci – poletni bralci. Pri doseganju višje ravni bralne pismenosti pa ne gre pozabiti na neprestano usposabljanje strokovnega kadra v vrtcih, šolah, knjižnicah ... Ti deležniki imajo zelo pomembno vlogo pri ozaveščanju in promoviranju pomena bralne pismenosti in bralne kulture med posamezniki v družbi.

Kaže se, da branje kot prostočasno dejavnost pri osnovnošolcih vse pogosteje izpodrivajo druge dejavnosti, kot so igranje računalniških igrice, gledanje televizije, uporaba družabnih medijev (Facebook, Instagram). Čeprav se pri osnovnošolski populaciji v literaturi največkrat za spodbujanje bralne motivacije in s tem razvijanje bralne kulture poudarja predvsem pomen šolske knjižnice, pa ne smemo zanemariti pomembnosti vloge, ki jo ima pri tem tudi splošna knjižnica. Naša prepričanja potrjuje tudi avtorica Vilar (2017), ki navaja, da se problematike upadanja interesa za branje zavedajo tudi v splošnih knjižnicah. Posebej opozarja, da je v aktualnih, tehnološko spremenjenih razmerah spodbujanje branja pri različnih ciljnih skupinah prebivalstva in razvijanje dožemanja branja kot vrednote prav poseben izziv in pomembna naloga družbe kot celote. Tega dejstva se zavedamo tudi v Lavričevi knjižnici Ajdovščina (v nadaljevanju besedila Lavričeva knjižnica), kjer že vrsto let skrbimo za bralno motivacijo osnovnošolcev s pomočjo različnih projektov. Zadnji v nizu je projekt Poletavci – poletni bralci, pri katerem gre za spodbujanje branja med učenci od 7. do 12. leta starosti v času poletnih počitnic. Izvajati smo ga začeli leta 2016.

V naši raziskavi bomo skušali ugotoviti, kakšen vpliv ima omenjeni projekt na bralno motivacijo osnovnošolcev, ki obiskujejo Lavričevo knjižnico, in ali je omenjeni projekt pomembna dejavnost naše knjižnice, kar pomeni, da z njim oblikujemo posameznike, ki radi berejo in so zvesti uporabniki Lavričeve knjižnice.

1.1 PREDSTAVITEV KNJIŽNICE

Začetki Lavričeve knjižnice Ajdovščina segajo v leto 1864, ko je bila odprta prva čitalnica, ki je imela tudi svojo bukvarnico. Njen ustanovitelj je bil dr. Karel Lavrič, ki je bil hkrati tudi njen prvi predsednik. Lavrič se je zelo zavzemal za ohranitev tako govorjene kot tiskane slovenske besede na Primorskem, poleg tega je sodeloval pri ustanavljanju še drugih čitalnic na tem ozemlju. Ko je dr. Lavrič leta 1870 zapustil Ajdovščino, so to občutili tudi ajdovska čitalnica in njeni člani, v njej je zavladalo mrtvilo, število članov pa znatno upadlo. Ponovni prepород čitalnice oziroma knjižnice se je zgodil leta 1907, ko se je v Ajdovščino vrnil notar Artur Lokar in čitalnico preimenoval v Lavričevo javno knjižnico v Ajdovščini. Knjižnica je prvič v svoji zgodovini postala samostojni zavod leta 1968, ko ga je ustanovila Občina Ajdovščina, a le za nekaj let, do leta 1977. Tistega leta je namreč občina ustanovila Zavod za kulturo, v katerem je združila Lavričevo knjižnico, Pilonovo galerijo in Mestni kino. Ponovne organizacijske spremembe so sledile leta 1991 ob ustanovitvi Zavoda za kulturo, izobraževanje in šport, kamor je bila ob Pilonovi galeriji, Ljudski univerzi, Športnem centru in Zvezi kulturnih organizacij vključena tudi Lavričeva knjižnica. Od 1. 7. 2002 pa ima ajdovska knjižnica status samostojnega zavoda in kot taka zbira, hrani, obdeluje ter posreduje gradivo in informacije uporabnikom. Lavričeva knjižnica svoje storitve nudi 24.526 prebivalcem, ki živijo na območju občin Ajdovščina in Vipava, vanjo sta vključena 7202 aktivna člana (Letno poročilo 2017, 2018).

Knjižnica ima 5 enot, in sicer:

- osrednjo knjižnico v Ajdovščini in izposojevališče v Dobravljah (Občina Ajdovščina),
- enoti v Vipavi in Podnanosu (Občina Vipava),
- posebna enota je Potujoča knjižnica z bibliobusom (leta 2017 se je ustavljala na 67 postajališčih).

V Lavričevi knjižnici je zaposlenih 9 strokovnih delavcev (bibliotekarji in knjižničarji), 2 tehnična delavca, tajnica, knjigovodkinja, računovodkinja in direktor. Poleg tega se knjižnica vključuje v program javnih del in preko njega zaposluje javne delavce, ki pomagajo pri opremljanju gradiva ter organizaciji in izvajanju prireditev tako za odrasle kot mladino. V zadnjih petih letih pa v knjižnici pomagajo tudi prostovoljci.

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Temelj vsake knjižnice je knjižnična zbirka. V Lavričevi knjižnici se nabavna služba skupaj s preostalimi strokovnimi delavci trudi, da bi bila njena knjižnična zbirka čim bolj aktualna po tematiki, kakovostna po vsebini ter raznovrstna glede na žanre, avtorje in nosilce informacij. Konec leta 2017 je zbirka obsegala okrog 170.000 enot gradiva – od tega 53 % strokovnega gradiva in 47 % leposlovja, 32 % gradiva je bilo namenjenega mladim, 68 % pa odraslim. Knjižnica vsako leto obogati zbirko s približno 6000 enotami knjižnega gradiva in 150 naslovi serijskih publikacij ter z nakupi licenc za uporabo elektronskih knjig. Knjižnično zbirko dopolnjuje večinoma z nakupi (80 %), delno tudi z darovi (20 %). Uporabniki lahko z željami, ki jih oddajo knjižničarjem ali pošljejo preko obrazca na spletni strani knjižnice, predlagajo nabavo določenega gradiva. Da bi v čim večji meri zadovoljili potrebe uporabnikov, pa knjižnica že več let aktivno deluje v sistemu medknjižnične izposoje. Poseben del knjižnične zbirke je domoznanska zbirka, ki zajema gradivo s področja Vipavske doline in jo knjižnica načrtneje gradi od leta 2007 (Letno poročilo 2017, 2018).

V vseh svojih enotah knjižnica stremi k temu, da je v koraku s tehnološkim napredkom, v vseh oddelkih poteka računalniška izposoja gradiva v sistemu COBISS3, nanj je knjižnica prešla konec leta 2016. Uporabniki lahko v prostorih knjižnice dostopajo do interneta, preko knjižnične strani se lahko poslužujejo različnih podatkovnih zbirk (IUS-INFO, finD-INFO, EBSCOhost, Britanica Library, PressReader). V osrednji knjižnici v Ajdovščini sta uporabnikom na voljo dva knjigomata, notranji (za izposajo gradiva) in zunanji (omogoča 24-urno vračanje gradiva). Prav namestitev in uporaba knjigomatov je narekovala opremo gradiva s posebno RFID-tehnologijo. Notranji knjigomat je nameščen tudi v enoti v Vipavi.

V knjižnici se izvajajo različne dejavnosti, ki uporabnike motivirajo tako za branje kot tudi za samo obiskovanje in uporabo knjižnice. Za odrasle organizira predstavitve knjig in predavanja, študijske in bralne krožke, bralna srečanja ter različne projekte (Primorci beremo, Beremo v naročju staršev – za starše na starševskem dopustu). Za najmlajše potekajo ure pravljic, osnovnošolci lahko rešujejo uganko meseca, MEGA kviz in sodelujejo v projektih Rastem s knjigo, Poletavci – poletni bralci (več o dejavnostih za najmlajše in osnovnošolce je zapisanega v nadaljevanju naloge). Bralne kulture pa knjižnica ne širi le znotraj svojih prostorov, ampak pa tudi zunaj njih, med stanovalci domov za ostarele, med gojenci Varstveno delovnih centrov

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

tako v Ajdovščini kot v Vipavi, med osnovnošolci in srednješolci na njihovih šolah (Kjer knjige najdejo dom, 2014)¹.

2 BRALNA MOTIVACIJA

V literaturi zasledimo različne opredelitve bralne motivacije. Slovenske raziskovalke Pečjak, Bucik, Gradišar in Peklaj (2006) so jo opredelile kot nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo človeka k branju, dajejo bralnemu procesu pomen in tako pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in želi bralno izkušnjo ponovno doživeti.

Po dognanjih Wigfielda in Guthriea (1997) bralna motivacija vključuje 11 prvin, ki sta jih razvrstila v tri večje skupine. Prva skupina zajema **prepričanja o sposobnostih in učinkovitosti branja**, in sicer:

- lastno učinkovitost/kompetentnost (prepričanje, da si lahko uspešen pri branju),
- izziv (pripravljenost spopasti se s težkimi, zahtevnimi besedili),
- izogibanje dejavnosti (želja izogniti se bralni dejavnosti).

Druga skupina vključuje **cilje in razloge za branje**, ki so lahko notranji ali zunanji.

Dimenzije, ki se nanašajo na **notranjo motivacijo**, so:

- radovednost (želja brati o temi, ki posameznika zanima),
- zatopljenost (užitek, ki ga učenec doživi ob branju določene vrste literarnega ali informativnega besedila),
- pomembnost (učenčevo prepričanje, da je branje pomembno in vredno).

Dimenzije, povezane z **zunanjo motivacijo** in **ciljno naravnostjo**, so naslednje:

- priznanje (užitek ob prejemanju materialnih priznanj za uspeh pri branju),
- branje za oceno (želja učenca po dobri oceni),
- tekmovalnost (želja učenca prehiteti vrstnike v branju).

Tretja skupina se nanaša na **socialni vidik**, kamor uvrščamo:

- socialnost (učenec bere zaradi socialnih razlogov),
- ustrezljivost (učenec bere, da ustreže drugim, npr. staršem, učiteljem).

---

¹ Informacije o dejavnostih oziroma projektih knjižnice so dostopne na njenem spletišču: <http://www.ajd.sik.si/>.

Zelo pogosta je delitev bralne motivacije na:

- **notranjo motivacijo**, ki izhaja iz notranjih želja in potreb posameznika in jih le-ta razvije v razloge za branje, je učinkovitejša in vodi do trajnejšega interesa za branje kot zunanja motivacija. Za notranje motiviranega bralca prebrana knjiga pomeni vir zadovoljstva in užitka;
- **zunanjo motivacijo**, ki izhaja iz drugih, to je iz staršev, učiteljev ter vrstnikov in jo spodbujajo zunanji dejavniki (pohvala, ocena), vpliva na vedenje začasno, zato v večini primerov ne moremo govoriti o tem, da bo posameznik, ki je za branje motiviran preko pohval, postal trajni bralec. Učencu, ki je izrazito zunanje motiviran, predstavlja prebrana knjiga le sredstvo za dobro oceno (Sweet in Guthrie, 1996).

Na bralno motivacijo vplivajo različni dejavniki:

- domače okolje – starši, ki otrokovo motivacijo za branje razvijajo na način, da nanj prenašajo svoja pozitivna stališča do branja, knjig, mu branje predstavijo kot užitek, se odločajo za nakup knjig, do katerih ima otrok dostop, berejo skupaj z otrokom in nenazadnje že v zgodnjem otroštvu skupaj obiskujejo knjižnico,
- šola – poskrbi za razvoj bralnih zmožnosti, motivacije in spoznavanje različnih vrst branja,
- vrstniki – s predlogi in pogovori o prebranem drug drugega motivirajo za branje,
- knjižnica – o njenem vplivu bomo podrobneje spregovorili v nadaljevanju (Pečjak idr., 2006).

2.1 POVEZANOST BRALNE MOTIVACIJE GLEDE NA SPOL IN STAROST

Vedno bolj pogosto strokovnjaki posebno pozornost namenjajo upadanju bralne motivacije v povezavi s starostjo in glede na spol učencev. Guthrie, Alao in Rinehart (1996, cv: Pečjak idr., 2006) so ugotovili, da so učenci ob vstopu v šolo večinoma motivirani za branje in si želijo čim prej postati samostojni bralci. Z leti šolanja pa žal motivacija za branje pada, kar še posebej izrazito opazimo pri dečkih, to se dogaja na prehodu iz nižjih v višje razrede osnovne šole. Razlog tiči v tem, da je v višjih razredih branje vedno bolj povezano z učenjem in učnim uspehom, saj je za boljši uspeh treba vedno več brati, in sicer iz učbenikov, kar pa učencu ne prinaša vedno samo ugodnih izkušenj. Tako branje učencu navadno predstavlja napor, istočasno

pa zahteva tudi zadostno količino vložene truda, ki ga pa nekateri učenci ne zmorejo ali nočejo vložiti. Vse navedeno posledično zmanjšuje notranjo motivacijo za branje, učenci so tako vse bolj zunanje motivirani preko ocen in drugih nagrad.

2.2 NAČINI SPODBUJANJA BRALNE MOTIVACIJE V SPLOŠNI KNJIŽNICI

Knjižnica je za spodbujanje branja temeljni motivacijski dejavnik, saj bralcu posreduje tisto, kar želi, in ne samo tisto, kar potrebuje. V slovenskih splošnih knjižnicah se tega še kako dobro zavedajo, tako so vse podredili vlogi spodbujanja bralne pismenosti in bralne kulture. Bistvo te vloge je zlasti motivacijsko spodbujevalno v smislu dvigovanja sposobnosti in interesa za branje (Skok in Abramič, 2003; Vilar, 2017).

Splošna knjižnica skrbi za dvig in ohranjanje bralne motivacije med osnovnošolci na različne načine:

- z obsežno in kakovostno **knjižnično zbirko** na mladinskem oddelku, ki je namenjena otrokom in mladini do 15. leta starosti. V prvi vrsti mora knjižnično zbirko sestavljati kakovostno knjižno in neknjižno gradivo ter serijske publikacije za to starostno stopnjo. Vilar (2017) opozarja, da založniki izdajajo vedno več literature, v kateri je šibka sama vsebina kot tudi ilustracijska ponazoritev. Naloga knjižničarja je, da tako gradivo prepozna in ga čim manj vključuje v knjižnično zbirko, kajti gradivo take kakovosti bralca dolgočasi in ga odvrča od branja. Zbirka gradiva v splošnih knjižnicah nudi pester izbor gradiva, ki se med seboj razlikuje glede na starostno stopnjo učencev, glede na zahtevnost jezika, vsebino, tematiko, zvrst, interesna področja. Zaradi svojega obsega učencem omogoča večjo možnost proste izbire kot tista v šolski knjižnici. Knjižničar naj učencem ponudi gradivo, ob branju katerega bodo dobili občutek, da je namenjeno njim, da govori o svetu, ki jim je blizu, in o vrednotah, v različnih fazah odraščanja vznemirja njih same, bo sprožilo močno doživetje v njih samih ter bo sprva spodbudilo potrebo, kasneje pa mogoče tudi navado po dobri knjigi. Da bi knjižnična zbirka služila kot motivacijsko sredstvo za branje, mora biti uporabnikom vsekakor prosto dostopna, pregledno urejena, novosti v njej morajo biti dovolj privlačno ponujene v branje. V prid knjižnične zbirke splošne knjižnice govori tudi dejstvo, da gradivo ni vezano izključno na šolske potrebe, temveč da spodbuja branje v prostem času (Mlakar, 2003; Vilar, 2017; Hanuš, 2006);
- prek **knjižničarja**, ki mora biti strokovno usposobljen, imeti mora občutek za uporabnike, mora biti prijeten, predvsem pa s svojim navdušenjem nad branjem zgled najmlajšim.

Največji motivacijski učinek za branje lahko knjižničar pri učencu doseže prek pogovora, v okviru katerega se seznanijo z individualnimi razlikami posameznega učenca, prisluhne njegovim željam, potrebam in interesom, skuša odkriti, kakšen je njegov interes za branje, mu s predlogi pomaga izpiliti bralni interes. Prek pogovora pa lahko knjižničar deli z učencem tudi svoje izkušnje o branju, se z njim pogovarja o prebranem in mu dovoli izražati mnenje. To je tudi način, kako knjižničar dviguje bralni interes pri učencih, kajti daje jim občutek, da mu je za njihovo branje mar. Poleg prej naštetega, učencem svetuje pri izbiri gradiva, izpostavi in predstavi novosti, jih opomni na že pozabljene tematike ali avtorje ter jim ponudi gradivo, ki pokriva čim več njihovih interesnih področij. Takšno zadovoljevanje njihovih potreb vodi k povečani pripravljenosti za branje. Pomemben način motivacije za branje knjižničar opravlja tudi takrat, ko si pri učencu prizadeva doseči, da knjižnico redno obiskuje, kar pa ne pomeni, da je pasiven odjemalec gradiva, ki mu ga bo po lastni presoji izbral knjižničar, temveč osveščen uporabnik, ki knjižnico aktivno obvlada in zna sam vrednotiti gradivo. Takšna usposobljenost učenca sama po sebi motivira za branje (Jamnik in Pogačar, 1998; Černigoj, 2011; Janeš in Škrli, 2012);

- z raznovrstnimi **storitvami in dejavnostmi**: večina slovenskih splošnih knjižnic izvaja predvsem storitve in dejavnosti, ki so že uveljavljene (lahko bi rekli že tradicionalne), in sicer:
  - ure pravljič (namenjene otrokom od 4. leta starosti, knjižničarka pripoveduje pravljice, vezane na različne priložnosti, npr. dan otroka, na koncu se pogovarjajo o pravljici, ustvarjajo in izdelke razstavijo),
  - svetovalno delo pri izbiri gradiva,
  - razstave (na le-teh se nazorno in privlačno izpostavi knjižnično gradivo glede na zvrst ali glede na tematiko itd., pokazalo se je, da je tudi to učinkovita oblika motivacije za branje),
  - srečanja in pogovore z ustvarjalci (poleg pesnikov, ilustratorjev so lahko povabljeni tudi posamezniki, ki pripomorejo k širitvi obzorij in znanj pri otrocih),
  - MEGA kviz (učenci na zanimiv način spoznavajo v kvizu obravnavano tematiko, pridobivajo nova znanja, je pa tudi oblika knjižničnega informacijskega opismenjevanja in način spodbujanja bralnih navad),
  - uganka meseca – na vprašanja, ki jih zastavijo knjižničarji, učenci odgovarjajo s pomočjo knjig v knjižnici, z uporabo spleta ... Na tak način se navajajo na samostojno

iskanje podatkov s pomočjo gradiva, ki ga ponuja knjižnica. V kolikor pravilno rešijo uganko in so izžrebani, dobijo knjižno nagrado,

- poletne delavnice, ki so organizirane v času počitnic, na njih se otroci lahko izkažejo na tistih področjih, ki jih zanimajo, obenem pa obišejo knjižnico, kjer jih motivirajo prek zanimivega gradiva (Žigon, 2001).

Lavričeva knjižnica poleg zgoraj omenjenih, že uveljavljenih storitev in dejavnosti, izvaja še projekt Rastem s knjigo,² projekt Beremo s tačkami³, sodeluje na portalu Dobreknjige.si, pripravlja pravljčni festival, organizira in spodbuja počitniško branje s projektom Poletavci – poletni bralci. Vilar (2017) pojasnjuje, da je sodelovanje knjižnic pomemben dejavnik, saj so najkakovostnejši in najvplivnejši projekti na področju spodbujanja bralne kulture tisti, v katere je vključenih več knjižnic. Majhno število takih projektov lahko pripišemo dejstvu, da so za knjižnice zahtevni tako kadrovske kot časovno. Možnost za odpravo te anomalije pa knjižničarji splošnih knjižnic vidijo predvsem v krepitvi sodelovanja med knjižnicami. Da bi do tega prišlo, morajo knjižnice in knjižničarji zatreti občutek ogroženosti glede delitev idej in dobrih praks. Eden takih projektov, kjer je več knjižnic združilo svoje moči, je tudi projekt Poletavci – poletni bralci, h kateremu se je ajdovska knjižnica pridružila leta 2016.

2.2.1 Projekt Poletavci – poletni bralci

Kot navaja avtorica Peternel Pečauer (2012), je Mestna knjižnica Ljubljana projekt zasnovala po vzoru newyorške splošne knjižnice. V svojih enotah ga je začela je izvajati leta 2011, v naslednjih letih pa je projekt postal regionalne narave s pridruženimi drugimi splošnimi knjižnicami. Namen »Poletavcev« je spodbuditi učence od 7. do 12. leta starosti k sproščenemu branju med poletnimi počitnicami, branje vzljubiti in s pridobljeno navado nadaljevati tudi po zaključku projekta. Vsak, ki želi postati Poletavec, mora brati 30 dni med poletjem (ne nujno zaporedoma), in sicer vsak dan 30 minut. Otroci lahko po svojih željah in glede na interese izbirajo med knjigami, časopisnimi članki, revijami, stripi, recepti, vodiči – lahko berejo, kar

---

² Rastem s knjigo je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture pri sedmošolcih in dijakih prvih letnikov. Cilji projekta so, da se učenci in dijaki podrobneje seznanijo s knjižnico, širjenje bralne kulture in predstavitev kakovostne mladinske literature.

³ Gre za projekt, ko učenec skupaj s terapevtom bere psu. Njegov namen je izboljšati branje pri posameznikih in izboljšati njihov odnos do knjige ter knjižnice. Projekt poteka tako v splošnih kot šolskih knjižnicah.

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

želijo. V zgibanko z bralnim dnevnikom, ki jo prejmejo v knjižnici, vpisujejo naslove prebranega, starši pa s svojim podpisom to potrdijo. Izpolnjen dnevnik učenci oddajo v knjižnici in s tem sodelujejo na zaključni prireditvi, na kateri prejmejo majico in priznanje ter se potegujejo za lepe nagrade (Peternel Pečauer, 2012).

Ajdovska knjižnica je k projektu Poletavci – poletni bralci pristopila leta 2016 in z izvedbo nadaljevala v letu 2017. S projektom smo se seznanili na izobraževanju Pionirske – Centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo, ki deluje pod okriljem Mestne knjižnice Ljubljana, mesec pozneje pa sta ga v Lavričevi knjižnici predstavili tamkajšnji vodji projekta. Po sprejetju odločitve vodstva in strokovnih sodelavcev, da se bo projekt izvajal, smo pričeli s seznanjanjem vodstev šestih osnovnih šol na območju, ki ga pokriva knjižnica, ter nadaljevali s predstavitvijo projekta na šolah med učenci od 2. do 6. razreda. Ponekod so bili na predstavitvi poleg razrednikov prisotni tudi knjižničarji. Učencem je bil predstavljen namen projekta, pogoji sodelovanja, podrobneje so se seznanili s pomenom izraza Poletavec, spoznali so promocijski material in raznovrstno gradivo, s čimer smo želeli poudariti, da branje ne pomeni le branja knjig, pač pa tudi revij, receptov, stripov itd. V obeh letih smo o projektu obveščali preko knjižničarjev v Lavričevi knjižnici, v šolskih knjižnicah na območju občin Ajdovščina in Vipava, preko spleta, lokalnih časopisov, radijskih postaj in ne nazadnje tudi preko televizije. V prvem letu se je tako »poletavcem« pridružilo 172 učencev, od tega 102 deklet in 70 fantov. V naslednjem letu se je številka sodelujočih povečala, in sicer na 220 sodelujočih, 125 deklet in 95 fantov. Takih, ki so sodelovali obe leti, je bilo 62.

2.3 PREGLED PODOBNIH RAZISKAV

Kar nekaj je raziskav, ki preučujejo bralno motivacijo med osnovnošolci, njihov odnos do branja glede na spol, čas trajanja branja, občutek kompetentnosti za branje. Večina tovrstnih raziskav je izvedenih na osnovnih šolah. V eni izmed novejših raziskav so akterke slovenske splošne knjižnice. V raziskavi je prikazano, na kakšen način splošne knjižnice skrbijo za bralno kulturo in kateri starostni skupini namenjajo pri tem največ pozornosti. Tako smo se za v nadaljevanju predstavljene raziskave odločili, ker obravnavajo problematiko, s katero se ukvarjamo v nalogi, ter vključujejo enako stare učence, kot so respondenti v naši raziskavi. Na podlagi pridobljenih podatkov in že znanih dejstev iz literature bomo poskušali ugotoviti, ali je treba bralce še dodatno spodbujati k branju in na kakšen način bi to lahko izvedli v ajdovski knjižnici.

Janeševa in Škrli (2012) sta na primeru učencev ene izmed ljubljanskih osnovnih šol želela ugotoviti, ali drži, da otroci vse manj berejo, ker raje čas preživijo pred računalnikom in televizijo, in ali drži, da učenci v času prevlade elektronskih medijev sploh še berejo knjige. Sicer so bili v raziskavo zajeti starejši učenci kot v naši raziskavi (zadnja triada), vseeno pa lahko raziskava ponudi primerljive rezultate. V vzorec je bilo zajetih 48 učencev: od tega 36 deklet in 12 fantov. Rezultati so pokazali, da večina tako deklet (44 %) kot fantov (50 %) dnevno nameni branju 1 uro, preostanek sodelujočih pa večinoma bere v povprečju do 30 minut na dan. V glavnem oboji najraje prebirajo tiskane knjige, tem sledijo revije, ki jih raje kot fantje prebirajo dekleta, fantje pa prednjačijo pri prebiranju leposlovja v elektronski obliki že zaradi uporabe tehnologije. Pogosto vzamejo v roke tudi stripe ali enciklopedije. Rezultati bi bili zelo spodbudni, če ne bi raziskava pokazala, da dekleta za računalnikom dnevno sedijo več kot uro, takih je 70 %, pri fantih pa kar 92 % vprašanih. Večina je odgovorila, da računalnik uporablja predvsem za spletno druženje. Ko so jih povprašali, zakaj berejo, so navedli, da predvsem zato, ker morajo brati, da bi opravili bralno značko, ker učitelji zahtevajo branje določenega gradiva. Tako lahko sklepamo, da branje jemljejo kot obvezo, kar pa daje branju med njimi negativen predznak. Glede na rezultate, branje ne spada med najbolj priljubljeno dejavnost mladih, ker je vse preveč obveznega branja točno določenega besedila za potrebe pouka (Janeš in Škrli, 2012).

Inštitut za raziskovanje otroških medijev je v nemškem prostoru izvedel raziskavo, v kateri so želeli odkriti, kaj pravzaprav berejo fantje, stari od 6. do 18. leta. Dobljeni rezultati so pokazali, da fantje berejo drugače kot dekleta. Na prvo mesto so postavili kriminalke, na drugo fantazijske zgodbe in pravljice, na tretje pustolovske zgodbe, na zadnjem mestu pa so knjige z znanstvenofantastično vsebino in knjige, ki so nastale po filmski predlogi (Mihurko Poniž, 2003).

Raziskava avtorice prof. Christine Garbe se je ukvarjala z odkrivanjem razlogov za zmanjšano bralno motivacijo pri fantih. Po njenih besedah je pri fantih izrednega pomena, da v času med 8. in 12. do najkasneje 13. letom branje doživijo kot nekaj, kar jim prinaša veselje. V tem primeru obstajajo velike možnosti, da bo pri posamezniku bralna motivacija stabilna in vseživljenjska. Današnje generacije otrok tudi po mnenju nemške raziskovalke bolj kot branje veseli gledanje televizije, igranje računalnika, poslušanje glasbe. Zelo očiten razlog za pomanjkljivo bralno motivacijo pri fantih vidi v tem, da šola spodbuja beg otrok k drugim medijem in premalo spodbuja branje na sploh. Po mnenju raziskovalke bi bilo treba fante

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

načrtno spodbujati k branju, učne načrte pa bi morali preoblikovati tako, da bodo knjige nagovarjale tudi fante in ne le dekleta. Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da tudi starši v veliki večini s svojim zgledom ne spodbujajo več otrok k branju, ampak tudi sami razvedrilo iščejo v drugih medijih (Garbe, 2003, cv: Mihurko Poniž, 2003).

Na še eni izmed ljubljanskih osnovnih šol je potekala raziskava, ki je preučevala pomembnost branja, kompetentnosti za branje, obiskovanje knjižnic in zunanjo motivacijo. Pri njej so sodelovali tretješolci, šestošolci in osmošolci. Po poročanju avtorice Omejc (2013) velika večina tretješolcev (67 %) rada bere, si želi, da jim drugi berejo, prebrano tudi razumejo, o prebranem se pogovarjajo, sodelujejo pri bralni znački in radi obiskuje knjižnico. Pri šestošolcih je slika podobna, več kot 50 % se branje zdi pomembno, poleg tega pa se ocenjujejo kot dobre bralce. Najraje berejo domišljajske zgodbe. Tako kot tretješolci se o prebranem radi pogovarjajo in obiskujejo knjižnico. Je pa šestošolcem zelo pomembna zunanja motivacija v obliki pohvale učitelja, da jim ta na primer reče, da so dobri bralci. Za branje šestošolcev se zelo zanimajo njihovi starši. Večini osmošolcev se branje ne zdi pomembno, posledično tudi ne kažejo interesa za branje, pogovori o prebranem so redki, ravno tako so redki obiski knjižnice. Četudi so pohvaljeni za svoje branje s strani učitelja, jim to ne pomeni veliko.

Naslednja raziskava, ki se je ukvarjala z bralno motivacijo osnovnošolcev oziroma natančneje – z njihovo kompetentnostjo za branje, z njihovim interesom za branje, zatopljenostjo v branje in z vplivom zunanje motivacije na njihovo branje, je potekala od leta 2004 do 2006. Vanjo je bilo vključenih 24 slovenskih osnovnih šol, sodelovalo pa je 1073 učencev 3. razreda in 2282 učencev 7. razreda. Rezultati kažejo, da se tretješolci ne glede na spol čutijo dovolj kompetentne za branje, medtem ko se pri sedmošolcih že pojavljajo razlike v kompetentnosti. Pri dekletih je bralna kompetentnost skozi leta stabilna ali pa celo v manjšem porastu v višjih razredih, pri fantih pa z leti prepričanje o kompetentnosti pri branju upada. Ugotovljeno je bilo tudi, da se slabši bralci, tako v tretjem kot v sedmem razredu, čutijo za branje manj kompetentni kot tisti, ki jim gre branje dobro od rok. Dekleta so tako ne glede na starost pomembno bolj notranje motivirana kot fantje, kar pomeni, da kažejo večji interes za branje, se pogosteje zatopijo v branje in branje pojmujejo kot zelo pomembno. Res pa je, da z leti šolanja notranja motivacija upada, sicer pri dekletih v manjši meri kot pri fantih. Raziskovalci so odkrili, da sta interes za branje in pomembnost branja v veliki meri povezana z bralno kompetentnostjo posameznika. Tako učenci, ki so dobri bralci, ne glede na spol in starost kažejo večji interes za branje in branje doživljajo kot pomembno dejavnost, tisti, ki so srednje dobri bralci, pa kažejo

večji interes in branju pripisujejo večji pomen kot slabi bralci. Sedmošolke so glede na rezultate zunanje pomembno bolj motivirane kot fantje, fantje, ki so slabši bralci, so pomembno manj zunanje motivirani kot povprečni in spet pomembno manj kot dobri bralci. Učinkovito sredstvo zunanje motivacije je socialna motivacija, kar pomeni, da posameznik bere, da bi lahko z vrstniki sodeloval v pogovoru o prebranem. Sodelujoča dekleta veliko bolj spodbudi k branju, če vedo, da se bodo o prebrani vsebini pogovorile s sošolci ali prijatelji, sploh tiste, ki so slabe bralke. Fantom pa omenjeno dejstvo ne predstavlja spodbude za branje, sploh tistim, ki so slabi bralci (Pečjak idr., 2006).

Zadnja v nizu raziskav je raziskava, v katero je bilo vključenih 30 slovenskih splošnih knjižnic, ki so jih med drugim spraševali o njihovi vlogi pri razvijanju bralne kulture, po načinih razvijanja bralne kulture, pri katerih skupinah najpogosteje izvajajo dejavnosti za spodbujanje bralne kulture. Rezultati kažejo, da se vse sodelujoče knjižnice zavedajo pomena razvoja bralne kulture, gre za njihovo temeljno vlogo, katere bistvo je zlasti motivacijsko spodbujevalno v smislu dvigovanja sposobnosti in interesa za branje. Največ pozornosti splošne knjižnice glede spodbujanja bralne kulture namenjajo prav predšolskim otrokom in osnovnošolcem. Dejavnosti za ti dve skupini izvajajo redno oziroma vsaj četrtletno. Kot smo že omenili, večina knjižnic izvaja klasične dejavnosti za razvoj bralne kulture, nekatere pa se poslužujejo novejših možnosti (npr. vzdrževanje prijateljstva preko knjige, bralni klubi, trening branja).

V raziskavi so sodelujoče knjižnice opozorile, da imajo premalo možnosti izobraževanja na področju svetovanja in poznavanja literature, večina se jih je ocenila kot delno usposobljene za razvijanje bralne kulture med uporabniki. Pomembno je še omeniti, da na tem področju najpogosteje sodelujejo z osnovnimi šolami in vrtci, vendar je z višjo starostjo otrok sodelovanje vse manj pogosto (Vilar, 2017). Žal v omenjeni raziskavi ni sodelovala novogoriška splošna knjižnica, ki je tudi območna knjižnica za goriško območje, tako da ne moremo primerjati podatkov, lahko pa primerjamo aktivnosti spodbujanja bralne kulture v ajdovski knjižnici z drugimi knjižnicami. Poleg tega se nam je utrnula ideja, da bi bilo v prihodnje treba povprašati knjižničarje, kako kompetentni se počutijo za spodbujanje bralne kulture in katere dejavnosti bi bilo morda treba še vključiti v ponudbo ajdovske knjižnice.

3 METODOLOGIJA

3.1 RAZISKOVALNI PROBLEM, RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

Po vzoru raziskave o bralni motivaciji učencev, ki je bila izvedena na 24 slovenskih osnovnih šolah med 1073 učenci 3. razreda in 1282 učenci 7. razreda (Pečjak, Bucik, Gradišar in Peklaj, 2006), smo želeli ugotoviti, kako je z bralno motivacijo pri učencih 3. in 6. razreda, ki sodelujejo pri projektu Poletavci – poletni bralci v Lavričevi knjižnici, in ali bralni interes z vstopom v višje razrede, kot navaja v raziskavi avtorica Garbe (2003, cv: Mihurko Poniž, 2003), prične upadati ob koncu drugega oziroma zadnjega triletnega osnovne šole, sploh pri fantih, kar se pokaže tudi v našem primeru raziskave. Avtorica za to krivi šolo, ki spodbuja beg otrok v druge medije in premalo spodbuja branje nasploh. Z raziskavo smo želeli odgovoriti na dve temeljni raziskovalni vprašanji, in sicer:

1. Kako bralni projekt Poletavci – poletni bralci, ki ga izvajajo v Lavričevi knjižnici, vpliva na bralno motivacijo tretješolcev in šestošolcev, ki so v projekt vključeni v letih 2016 in 2017?

Predpostavljamo, da:

H1: Dekleta veliko več berejo kot fantje, kar kaže, da so dekleta za branje bolj motivirana že med in po projektu.

H2: Branje ponuja užitek, spodbuja domišljijo, bralca bogati, zato pri projektu sodeluje vedno več učencev.

2. Ali je projekt motivacijsko pomembna dejavnost Lavričeve knjižnice, kakšni so načrti glede nadaljnjega izvajanja projekta?

Predpostavljamo, da:

H3: Knjižnica stremi k ponovnemu izvajanju projekta, saj je pripomogel k večjemu zanimanju za knjižnico in njene storitve, osnovnošolci pogosteje zahajajo vanjo in si izposojajo več gradiva.

3.2 RAZISKOVALNA METODA

Odločili smo se za uporabo anketne metode. Velja za eno izmed najpomembnejših in najpogostejših oblik zbiranja podatkov v družboslovnem raziskovanju. Anketa nam omogoča

zbiranje podatkov o človeškem vedenju, ki ga določajo dejavniki, kot so stališča, mišljenje, pogled na svet, čustva, vrednote. Prednost anketne metode je tudi v tem, da je ekonomična, saj lahko v kratkem času zberemo veliko število podatkov. Ima pa tudi nekaj slabih lastnosti, kot na primer to, da lahko anketiranci odgovorijo le na tista vprašanja, na katera želijo, oziroma so nanje sposobni odgovoriti, kot tudi to, da sicer vse odgovore obdelamo statistično enakovredno, anketiranci pa imajo lahko različno stopnjo znanja oziroma strokovnosti. Vprašalnika večinoma tudi ne oblikujemo oziroma ne delamo za povprečne anketirance, ampak za najnižji nivo, sicer bi sodelujoči v anketi lahko dajali odgovore tudi na tista vprašanja, ki jih ne razumejo – nivo vprašalnika je torej treba prilagoditi najnižji ravni anketirancev. Ena od slabosti anketne metode je tudi ta, da lahko anketiranci dajejo odgovore v skladu z družbenimi normami, zato lahko dobimo rezultate, ki so boljši od dejanskega stanja. To lahko preprečimo z anonimnostjo in indirektnimi vprašanji (Ambrožič, 2005).

Zato da smo pridobili podatke o tem, kakšna je motiviranost za branje osnovnošolcev, ki obiskujejo Lavričevo knjižnico, smo uporabili spletni anketni vprašalnik s 14 zaprtimi vprašanji in z dvema vprašanjema odprtega tipa. Anketa, namenjena učencem, je bila izdelana s pomočjo spletnega orodja 1KA⁴. Da bi se seznanili, kako je projekt vplival na motivacijo osnovnošolcev z vidika staršev in ali je projekt res pomembna dejavnost knjižnice, smo v raziskavo vključili tako starše kot strokovne delavce Lavričeve knjižnice. Pri zadnjih dveh skupinah smo raziskovalne podatke pridobili na enak način, s pomočjo kratkega anketnega vprašalnika s tremi vprašanji odprtega tipa. Anketne vprašalnike smo respondentom poslali na elektronski naslov. Raziskavo smo izvedli marca 2018.

Odgovore na to, ali je izvajanje projekta doseglo svoj namen, smo pridobili tudi s pomočjo analize statistik izposoje. Pomagali smo si s COBISS3/Izposoja (statistike). Za obdobje dveh let, in sicer 2016 in 2017, smo se odločili, ker je knjižnica leta 2016 prvič vstopila v projekt, leta 2017 pa drugič izvedla projekt Poletavci – poletni bralci, katerega cilj je motiviranje za branje osnovnošolce od 7. do 12. leta starosti.

---

⁴ Glej: <https://www.1ka.si/>

3.3 RAZISKOVALNI VZOREC

V prvem vzorcu je zajetih 32 učencev, ki so v celoti odgovorili na anketni vprašalnik, natančneje 13 tretješolcev in 10 tretješolk, 3 šestošolci in 6 šestošolk. Glede na starost v vzorcu prevladujejo tretješolci, po spolu pa so bili tu respondenti enakomerno razporejeni (50 % žensk in 50 % moških). V drugem vzorcu so zajeti strokovni knjižničarski delavci Lavričeve knjižnice (7), glede na spol prevladujejo ženske, saj je pri raziskavi sodeloval le en moški. V vzorcu, kjer so bili kot respondenti starši učencev, ki so sodelovali pri projektu, je bilo 5 staršev, vse osebe so bile ženskega spola.

3.4 OMEJITVE RAZISKAVE

Rezultati te raziskave bodo sicer predstavili vpliv projekta na interes za branje med tretješolci in šestošolci. Raziskava pa ne bo pokazala, kako je z interesom za branje pri ostalih starostnih skupinah, ki so vključene v projekt. Dobro vemo, da bi bilo treba vsak projekt natančno analizirati s pomočjo raziskave, pri kateri bi k sodelovanju povabili vse starostne skupine sodelujočih učencev, starše ter učitelje osnovnih šol, na katerih smo opravili predstavitev projekta. Poleg zaposlenih knjižničarjev v Lavričevi knjižnici bi bilo koristno mnenja o projektu pridobiti tudi s strani šolskih knjižničarjev, ki delujejo na šolah, katerih učenci so sodelovali pri projektu.

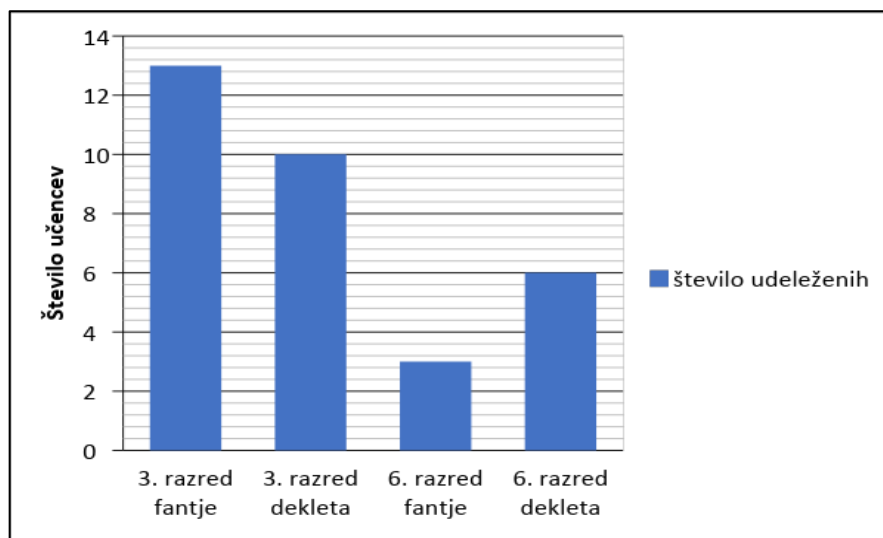
Zaradi manjšega števila učencev, ki so sodelovali v raziskavi, in zaradi dejstva, da raziskava ne zajema vseh starostnih skupin, ki so bile vključene v projekt, rezultatov ni mogoče posplošiti na vse sodelujoče učence v projektu ali še manj nasploh na osnovnošolce enake starosti. Enako velja za odgovore staršev. K sodelovanju je bilo povabljenih 10 naključnih, odzvalo se jih je 5. Od 9 strokovnih delavcev knjižnice pa jih je v raziskavi sodelovalo 7.

4 REZULTATI

V prvem delu poglavja bodo predstavljeni rezultati, pridobljeni s pomočjo anketnega vprašalnika med učenci, ki so sodelovali v projektu, v drugem delu pa rezultati ankete, opravljene med strokovnimi delavci Lavričeve knjižnice oziroma starši učencev, ki so odgovarjali na tri krajša mnenjska vprašanja.

4.1 REZULTATI ANKETE MED UČENCI 3. IN 6. RAZREDA, KI SO SODELOVALI PRI PROJEKTU

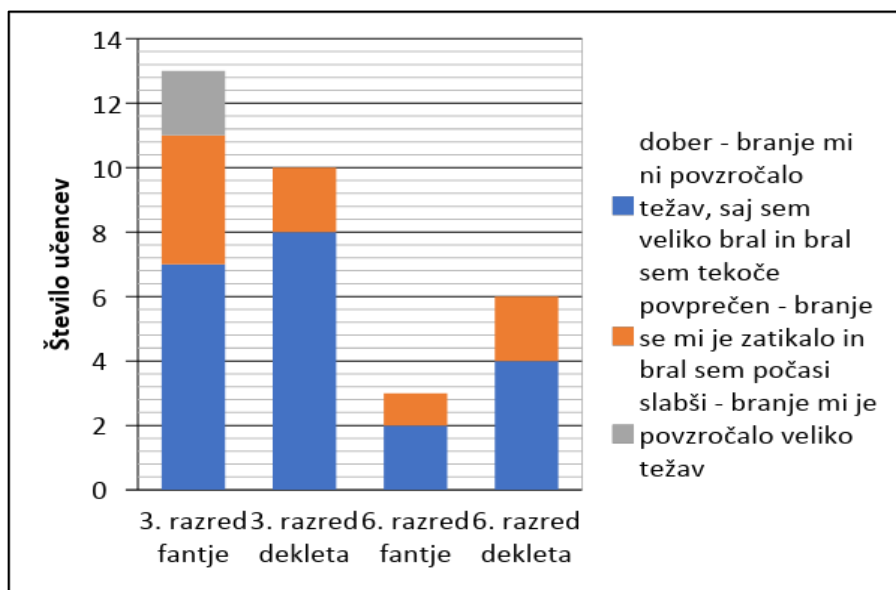
4.1.1 Starost in spol anketirancev

Slika 1: Starost in spol anketirancev

V raziskavi je sodelovalo 13 tretješolcev (41 %), 10 tretješolk (31 %) in trije šestošolci (9 %) ter 6 šestošolk (19 %) (Slika 1).

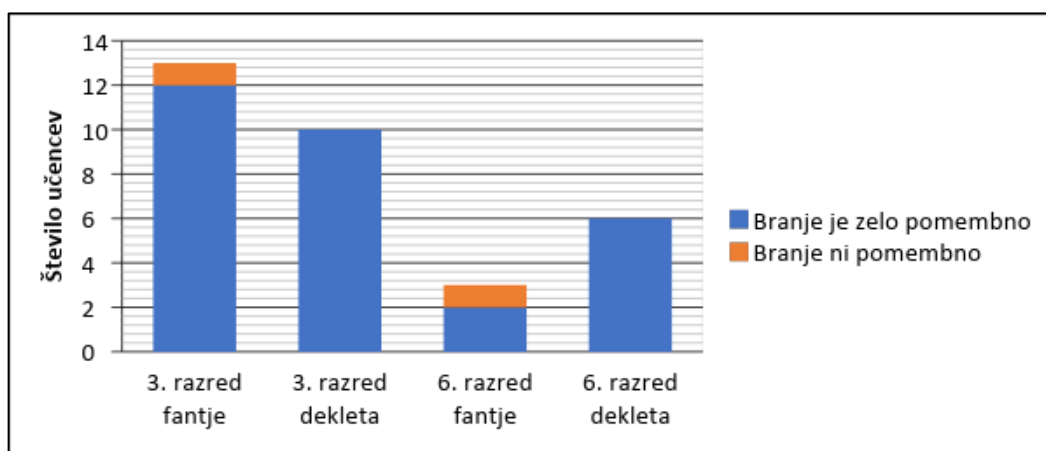
4.1.2 Ocena bralnih spretnosti pred projektom

Slika 2: Ocena bralnih spretnosti pred projektom

Velika večina tretješolok (8 od 10) se je ocenila kot dobre bralke, 2 pa kot povprečni. Tretješolci menijo, da niso tako suvereni pri branju, 7 od 13 jih meni, da so dobri bralci, 4, da so povprečni, in 2 sta taka, ki menita, da sta slabša bralca. 4 šestošolke od 6 so se ocenile kot dobre bralke, kar pomeni, da so brale tekoče in veliko. Kot povprečni bralki, ki sta pred projektom brali počasi in zatikajoče, sta se opredelili dve. Med šestošolkami se nobena ni ocenila kot slabšo bralko. Od treh sodelujočih sta se 2 ocenila kot dobra bralca, 1 pa kot povprečen bralec (Slika 3).

4.1.3 Pomembnost branja

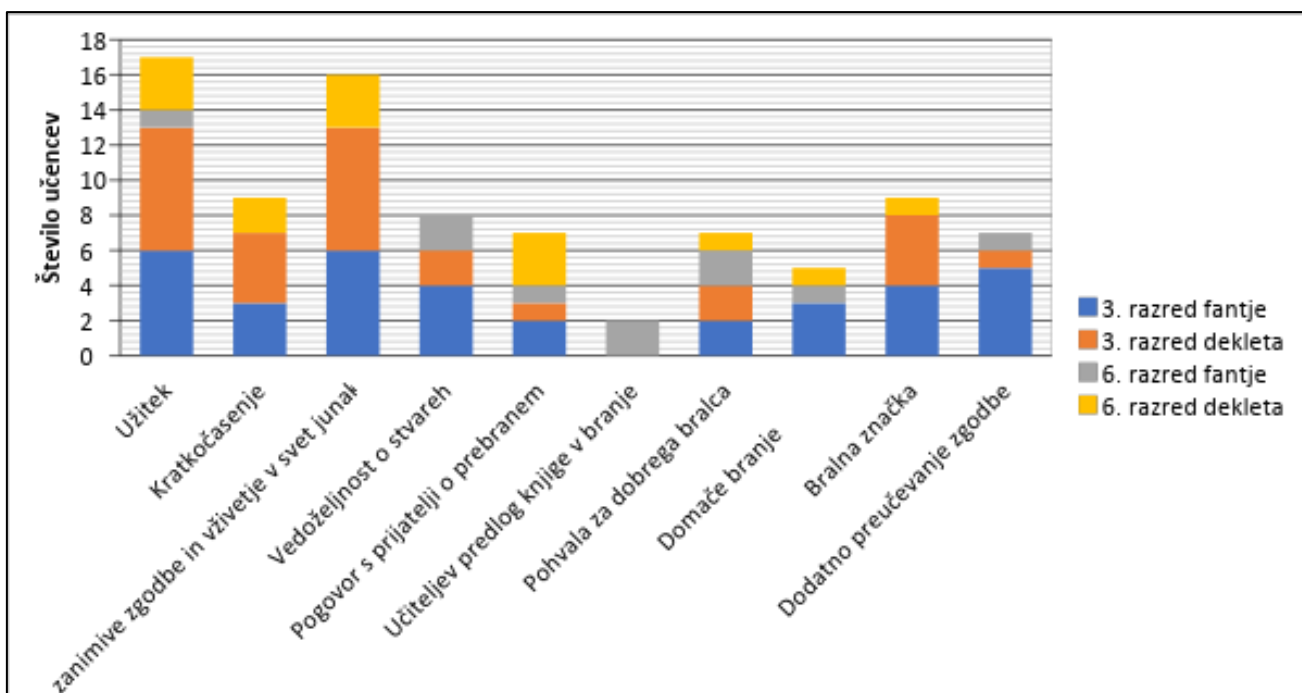

Slika 3: Pomembnost branja

Vsem sodelujočim dekletom (10 tretješolkam in 6 šestošolkam) se zdi branje zelo pomembno, kajti z njegovo pomočjo se je mogoče veliko naučiti, izvedeti, biti uspešen v šoli in uživati. Tudi večina fantov je takega mnenja (12 tretješolcev in 2 šestošolca). Po en fant iz skupine pa meni, da branje zanj sploh ni pomembno (Slika 3).

4.1.4 Razlogi, zaradi katerih berejo

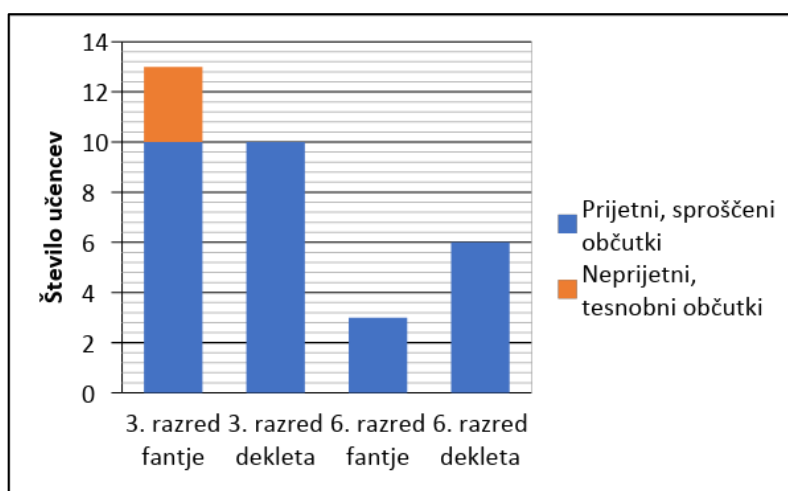

Slika 4: Razlogi, zaradi katerih berejo

Več kot polovica tretješolcev in tretješolk (6 in 7) je navedla, da berejo, ker v branju uživajo, jih zgodbe pritegnejo in se lahko vživijo v glavnega junaka. Fantje so na tretje mesto postavili dejstvo, ki pravi, da berejo, ker jih zanimiva ali zapletena zgodba pripravi do tega, da jo želijo podrobneje preučiti. Po 4 tretješolci berejo tudi zaradi tega, ker želijo sodelovati pri bralni znački in ker o stvari, ki jih zanima, želijo še več izvedeti. Na zadnjih mestih se nahajajo pri tretješolcih še naslednji razlogi: ker to zahtevajo v šoli – domače branje, pogovor o prebranem s prijatelji, pohvala učitelja, predlog učitelja določene knjige v branje. Tretješolke se za branje odločajo tudi zato, ker želijo sodelovati pri bralni znački (4) in se ob branju kratkočasijo (4). Najmanj pogosto pa se za branje odločijo, da bi o stvari, ki jih zanima, izvedele še več (2), da bi prejele pohvalo učitelja (2), da bi zgodbo podrobno preučile (1), se o prebranem pogovarjale s prijatelji (1), nobena pa se za branje ne odloči, da bi upoštevala predlog učitelja ali za potrebe domačega branja (Slika 4).

Šestošolke najpogosteje berejo, ker v tem uživajo, se želijo o prebranem pogovarjati s prijatelji, enako pogosto kot prejšnja razloga (3) navajajo tudi, da berejo, ker jih zgodbe iz knjig pritegnejo in se lahko vživijo v glavnega junaka. Manj pogosto pa berejo, da bi se kratkočasile, prejele pohvalo za svoje branje s strani učitelja, da bi sodelovale pri bralni znački in zaradi obveznosti domačega branja. Šestošolci berejo, ker želijo o stvari, ki jih zanima, še več izvedeti (2) in ker knjigo v branje predlaga učitelj (2), manj pogosto pa berejo, ker v tem uživajo (1), da bi se o tem pogovarjali s prijatelji (1), da bi opravili domače branje, ker bi jih zapletena ali zanimiva zgodba pripravila do tega, da bi jo želeli podrobneje preučiti. Kot razlog branja pa fantje niso navedli zanimive vsebine knjige in možnosti vživeti se v junaka, kratkočasenja in sodelovanja pri bralni znački (Slika 4).

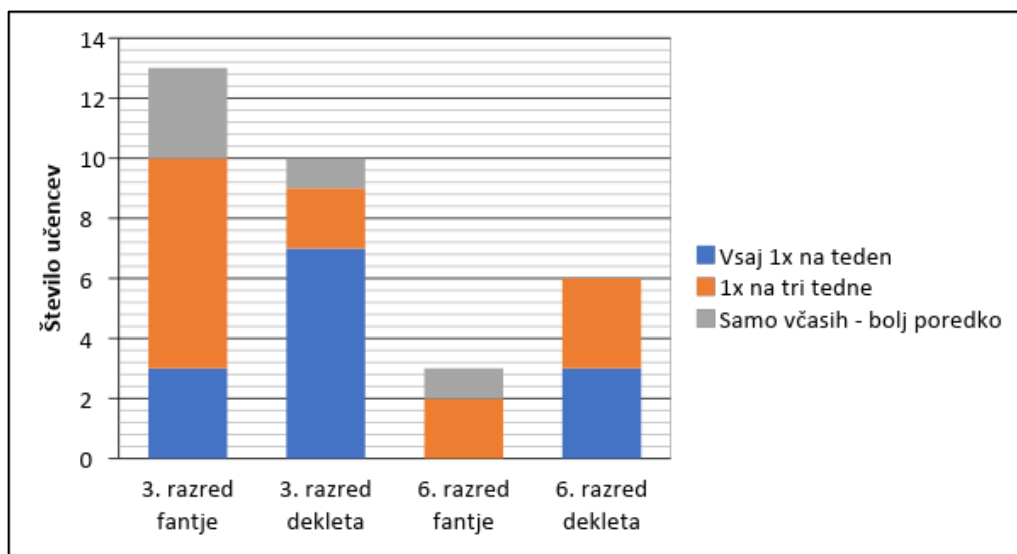
4.1.5 Občutki ob branju

Slika 5: Občutki ob branju

Vsa sodelujoča dekleta (10 tretješolk in 6 šestošolk) se ob branju počutijo prijetno in sproščeno, celo tako, da pogosto pozabijo na čas. Tudi pri šestošolcih ni nič drugače, enake občutke doživljajo pri branju vsi (3) šestošolci. Tretješolci (10 učencev) se med branjem počutijo prijetno, 3 pa pogosto občutijo neprijetno napetost, ker neradi berejo (Slika 5).

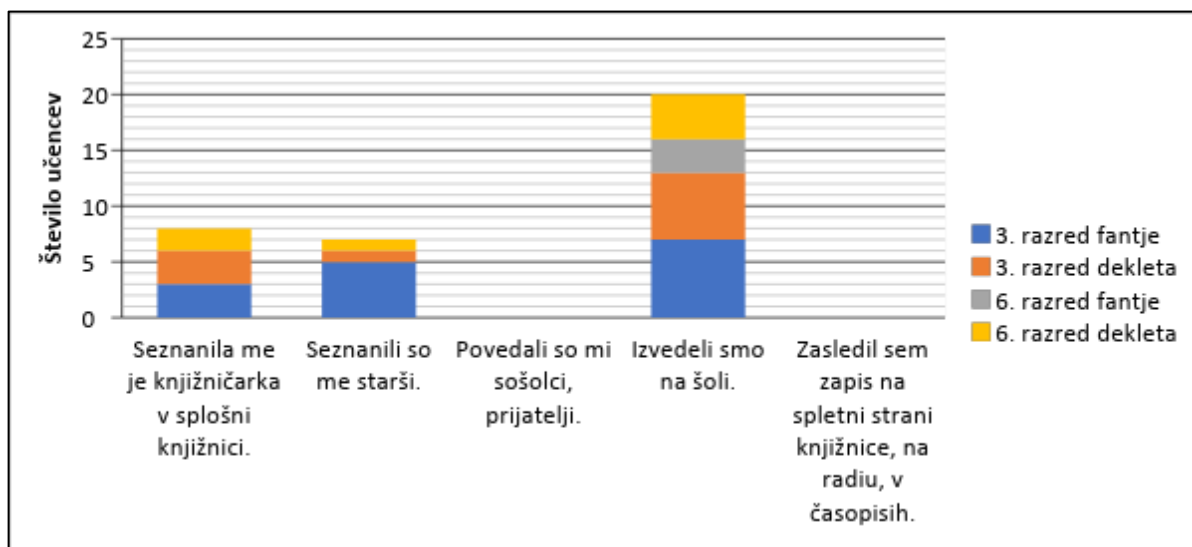
4.1.6 Pogostost izposojanja gradiva v knjižnici pred začetkom projekta

Slika 6: Pogostost izposoje gradiva v knjižnici pred začetkom projekta

Večina tretješolk (7 od 10) si gradivo v knjižnici izposodi vsaj enkrat tedensko, dve dekleti vsaj enkrat v treh tednih, eno dekle pa je navedlo, da si v knjižnici gradivo izposodi samo včasih. Tretješolci si gradivo v knjižnici večinoma izposodijo vsaj enkrat v treh tednih, le trije si gradivo v knjižnici izposodijo vsak teden vsaj enkrat, ravno toliko je pa tistih, ki si v knjižnici gradivo izposodijo le včasih oziroma redko. Nobeden izmed šestošolcev si gradiva v knjižnici ne izposodi vsaj enkrat vsak teden, dva gresta po gradivo v knjižnico vsaj enkrat v treh tednih, eden pa zaide po gradivo v knjižnico le včasih. Šestošolke od svojih vrstnikov pogosteje zahajajo po gradivo v knjižnico, polovica je takih, ki si gredo v knjižnico izposodit knjige vsaj enkrat na teden, druga polovica pa takih, ki gredo v knjižnico s tem namenom vsaj enkrat na tri tedne (Slika 6).

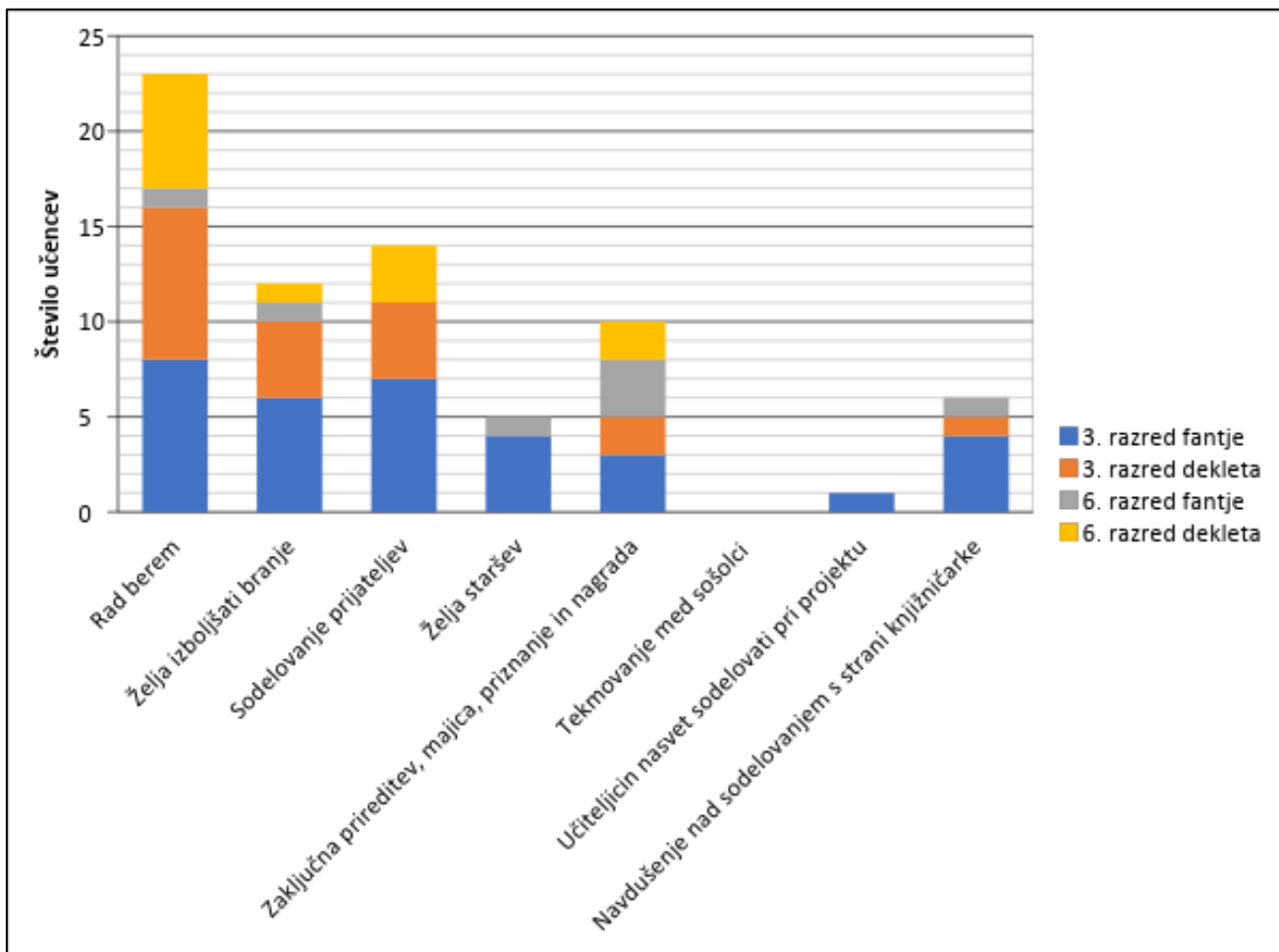
4.1.7 Seznanitev s projektom

Slika 7: Seznanitev s projektom

Fantje so se večinoma seznanili s projektom v okviru predstavitve, ki je potekala na šoli (7), sledi seznanitev s strani staršev (5) in preko knjižničarja v splošni knjižnici (3). Vrstnice so se ravno tako najpogosteje s projektom seznanile na šoli (6), tretjino teh je s projektom seznanil knjižničar v splošni knjižnici in le eno od sodelujočih te starosti so s projektom seznanili starši. Zanimivo je, da ne dekleta ne fantje te starosti niso za projekt izvedeli od sošolcev ali prijateljev ali prek spletne strani knjižnice, radia in časopisov. Vsi fantje, ki obiskujejo šesti razred (3), so se s projektom seznanili v šoli, prav tako več kot polovica njihovih vrstnic (4), dve je s projektom seznanil knjižničar v splošni knjižnici, eno pa starši. Ravno tako kot pri tretješolcih se tudi pri šestošolcih nihče ni s projektom seznanil preko prijateljev oziroma spletne strani knjižnice, radia ali časopisov (Slika 7).

4.1.8 Razlogi za sodelovanje pri projektu

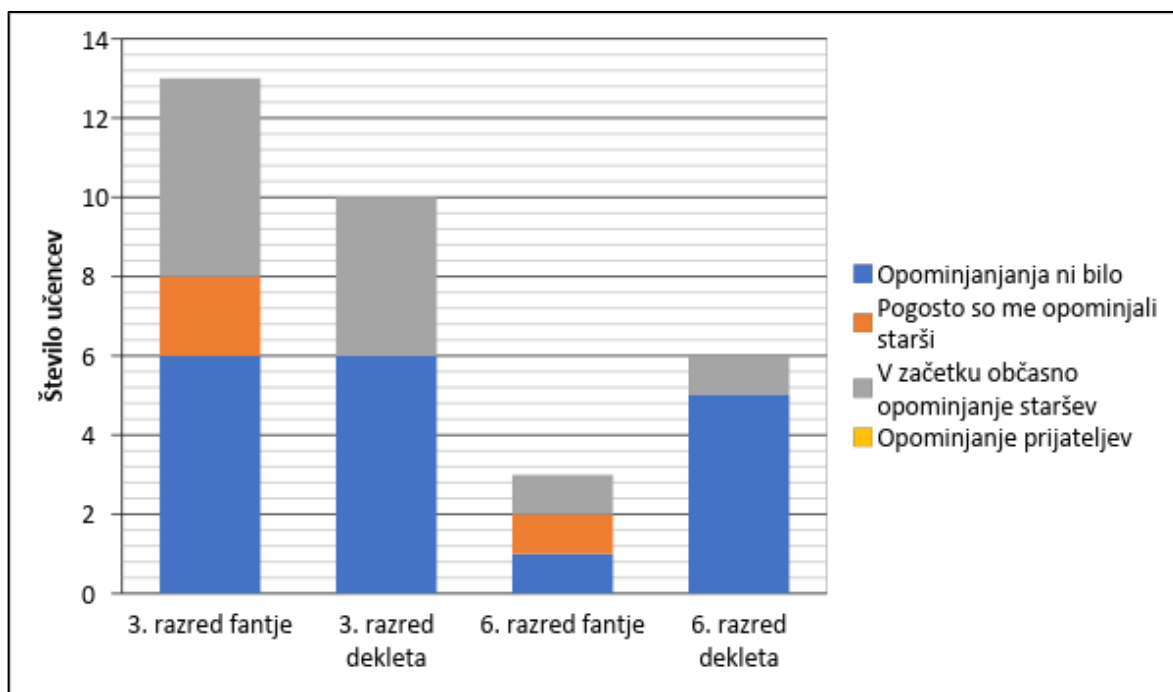

Slika 8: Razlogi za sodelovanje pri projektu

Tretješolci in tretješolke so se za sodelovanje v projektu v prvi vrsti odločili, ker radi berejo. Tak razlog je navedlo 8 od 13 fantov in 8 od 10 deklet. Drugi najpogostejši razlog, zaradi katerega so se tretješolci odločili sodelovati, je bilo sodelovanje njihovih prijateljev pri projektu (7), tretji razlog pa je bil, ker so želeli izboljšati svoje branje (6). Med dokaj pogoste razloge, zaradi katerih so pristopili k projektu, sodijo spodbuda knjižničarja (4), želja staršev (4), zaključna prireditev, nagrada, priznanje in majica. Le en tretješolec se je za sodelovanje odločil na pobudo učitelja. Nobeden pa ni pristopil k projektu, da bi z vrstniki tekmoval, kdo v času projekta prebere več knjig. Njihove vrstnice kot druga dva najpogostejša razloga, ki sta botrovala k priključitvi k projektu, navajajo željo po izboljšanju branja in vključitev njihovih prijateljev v projekt. Enako pogost razlog kot pri fantih je tudi zaključna prireditev, nagrada in majica (3) (Slika 8).

Izkazalo se je, da je bil vpliv spodbud knjižničarjev za sodelovanje učencev pri projektu zanemarljiv, saj so to kot razlog navedli le 2 tretješolki in 3 tretješolci. Nobena od deklet kot razloga ni navedla želje staršev po sodelovanju, predloga učitelja ali tekmovalnosti med prijatelji. Pri vseh treh šestošolcih so najbolj izstopajoči razlogi sodelovanje na zaključni prireditvi, nagrada in majica. Šestošolke so se odločile za sodelovanje, ker rade berejo, na drugo mesto so postavile dejstvo, da so v projektu sodelovali njihovi prijatelji (3), na tretje pa zaključno prireditev z nagrado in majico. Niti tu dekleta niso kot razlog za sodelovanje navedla nagovora knjižničarja, prav tako pa v projekt niso vstopile, ker bi to želeli starši. Ne pri fantih in ne pri dekletih iz šestega razreda vodilo sodelovanja v projektu nista bila tekmovalnost v prebranih knjigah med vrstniki ali nasvet učitelja.

4.1.9 Opozarjanje na vsakodnevno branje

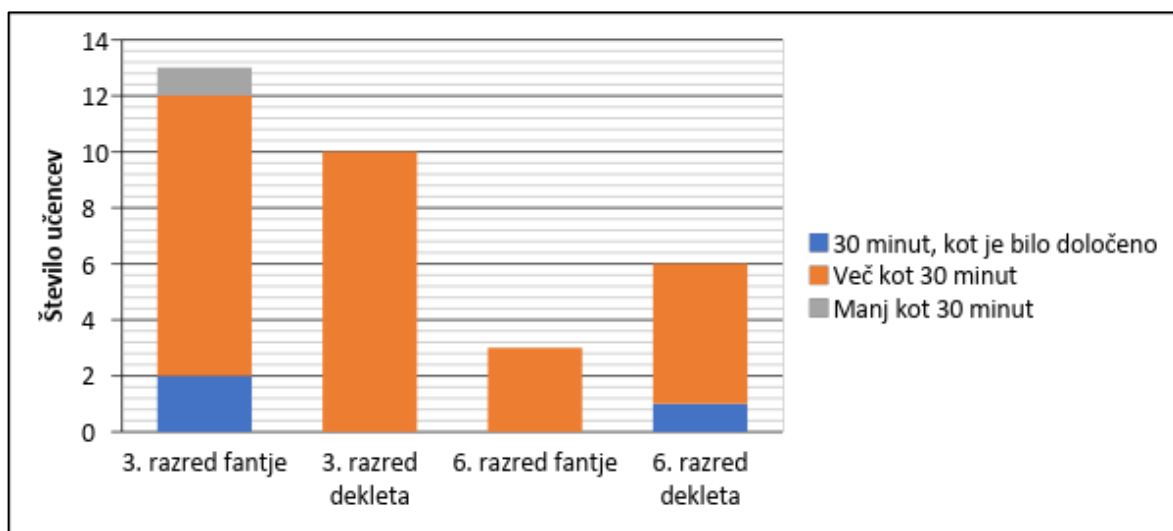

Slika 9: Opozarjanje na vsakodnevno branje

Večina tretješolcev (6) in tretješolk (6) je navedla, da opozoril o tem, da je treba dnevno brati vsaj 30 minut, da bi dosegli cilj projekta, niso potrebovali, ker so to upoštevali sami in z veseljem brali. Pri vseh pa le ni šlo povsem brez tega, da bi jih starši kdaj opomnili, saj, kot pravijo dekleta (4) in tudi fantje (5), so to počeli starši le včasih, in sicer v začetku projekta. Le pri dveh fantih je bilo potrebno pogosto opominjanje staršev na branje za projekt. Pri šestošolkah starši z opominjanjem niso imeli dela, ker je 5 od 6 deklet bralo za projekt z

veseljem, le pri eni so to občasno počeli starši v začetku projekta. Šestošolci so potrebovali več opozarjanja na branje s strani staršev, eden od njih zgolj na začetku projekta, eden zelo pogosto. Nikogar od vseh sodelujočih (32) pa na 30-minutno branje niso opominjali prijatelji (Slika 9).

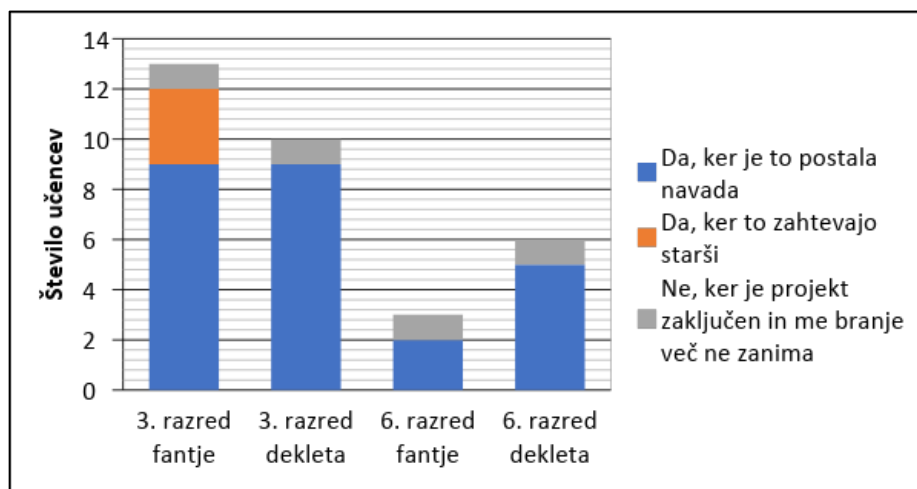
4.1.10 Časovni obseg branja

Slika 10: Časovni obseg branja

Tako vse sodelujoče tretješolke (10) kot vsi sodelujoči šestošolci (3) so dnevno brali več kot 30 minut, če jih je pritegnila zanimiva zgodba. Sicer je večina tretješolcev ravno tako brala za projekt na dan več kot 30 minut, za razliko od vrstnikov sta med njimi tudi 2, ki sta brala 30 minut, kot je bilo določeno, in eden, ki je bral manj kot 30 minut na dan. Podobno je bilo med šestošolkami, le da je med njimi posameznica, ki je brala dnevno 30 minut, kot je bilo določeno za projekt, ostalih 5 pa je tako kot večina sodelujočih v raziskavi brala več kot 30 minut na dan (Slika 10).

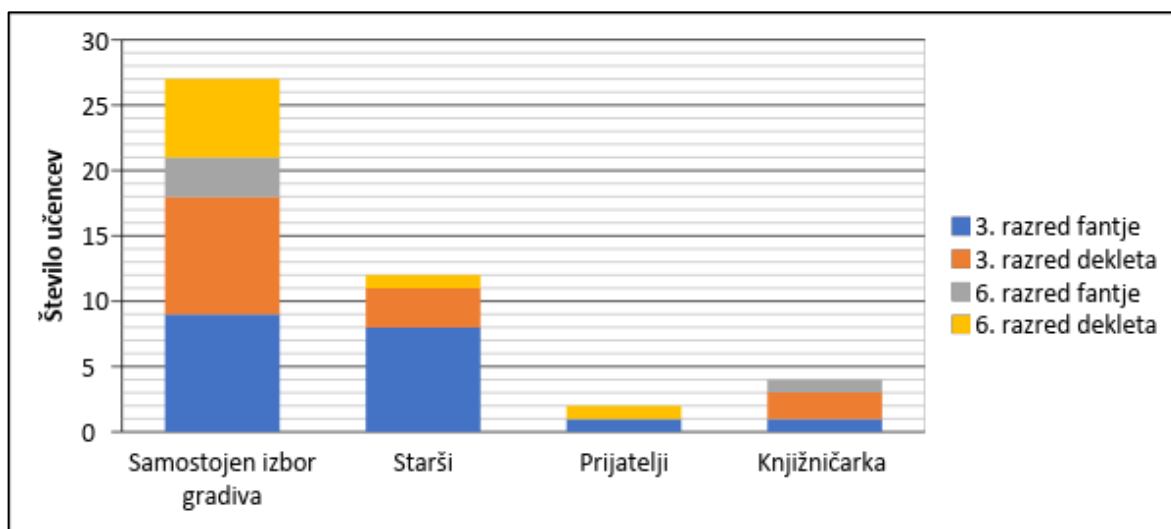
4.1.11 Ohranjanje vsaj 30-minutnega dnevnega branja po zaključku projekta

Slika 11: Ohranjanje vsaj 30-minutnega branja po zaključku projekta

Se je med sodelujočimi po zaključku vsaj 30-minutno branje na dan prelevilo v vsakdanjo navado? Lahko rečemo, da je pri obeh spolih v obeh starostnih skupinah vsaj 30-minutno branje, ki so ga izvajali v času projekta, dejansko postala navada, kar pomeni, da tudi po projektu nadaljujejo z vsaj 30-minutnim vsakodnevnim branjem. Pri vsaki skupini je po en posameznik, ki po projektu ne bere več 30 minut na dan, ker se je projekt zaključil in ga branje ne zanima več. Slabi četrtni tretješolcev (3) je sicer branje po projektu prešlo tudi v navado, a le zaradi tega, ker to zahtevajo starši (Slika 11).

4.1.12 Pomoč pri izbiri gradiva

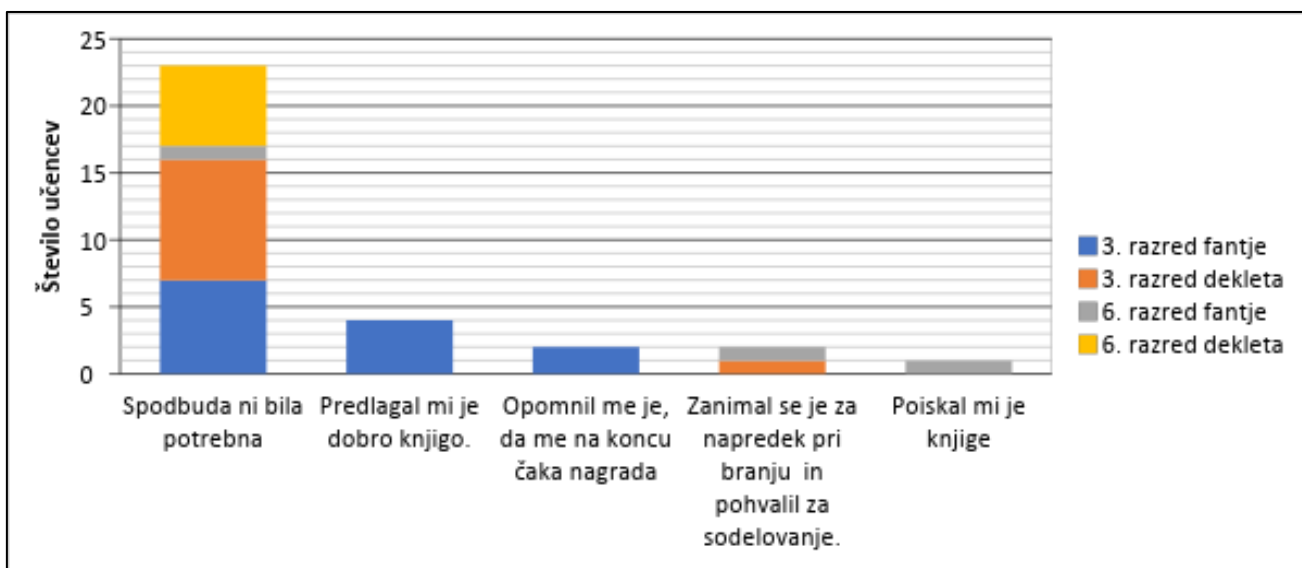

Slika 12: Pomoč pri izbiri gradiva

Tretješolci so ne glede na spol najpogosteje gradivo, ki so ga brali v projektu, izbirali sami. Tak odgovor je navedlo 9 tretješolk in 9 tretješolcev. Iz rezultatov sodeč so 8 tretješolcem pogosto pri izbiri na pomoč priskočili starši. Dekleta so se na starše glede izbire gradiva obrnila le v treh primerih. Po enkrat je tretješolcem glede izbire gradiva svetoval knjižničar v splošni knjižnici, pri dekletih se je to zgodilo v dveh primerih. Za nasvet prijatelja, katero gradivo izbrati za branje, se je odločil le en tretješolec, medtem ko tretješolke niso bile deležne ali pa se pri izbiri gradiva niso odločile za nasvet prijateljev. Šestošolke in šestošolci so si gradivo v največji meri izbirali kar sami. Starševska, prijateljska ali knjižničarjeva pomoč pri izbiri gradiva ali njihov nasvet sta pri tej starostni skupini prava redkost tako pri fantih kot pri dekletih (Slika 12).

4.1.13 Knjižničarjeva spodbuda za branje

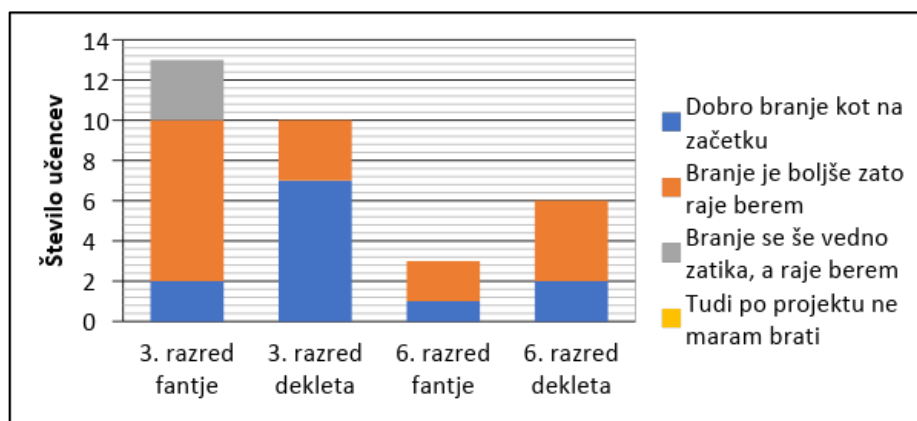

Slika 13: Knjižničarjeva spodbuda za branje

Dekleta, ki so obiskovala tako tretji (9) kot šesti razred (6), so soglasno zatrdila, da niso potrebovala spodbude splošnih knjižničarjev v času projekta, da bi dosegle zastavljeni cilj. Le ena tretješolka poroča o tem, da se je knjižničarka pozanimala, kako ji gre branje, in jo pohvalila, ker se je odločila za sodelovanje. Več kot polovica tretješolcev (7) je navedlo, da jih knjižničar ni spodbujal, ker niti niso potrebovali spodbude. Štirje so navedli, da jih je spodbujal tako, da jim je za branje priporočil dobre knjige, dva sta pojasnila, da jih je med projektom knjižničar spodbujal, da bi dosegli zastavljeni cilj tako, da jim je večkrat povedal, da jih na koncu čaka nagrada. Trije sodelujoči šestošolci so bili različnega mnenja glede knjižničarjeve

spodbude med projektom, prvi je dejal, da ni prejel spodbude, ker je ni potreboval, drugi je povedal, da ga je knjižničar spodbujal tako, da mu je poiskal zanimive knjige, zadnji pa, da mu je izrekel pohvalo za sodelovanje (Slika 13).

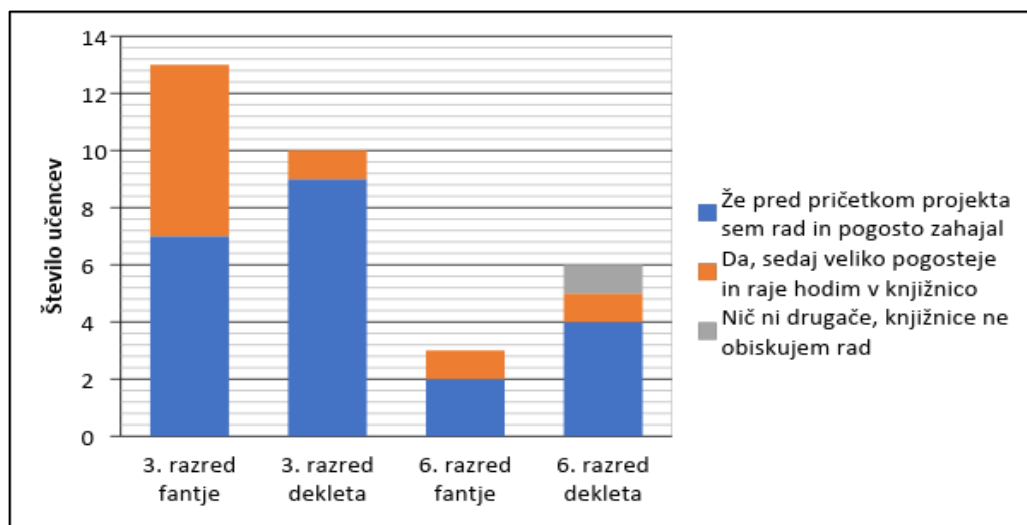
4.1.14 Ocena branja po projektu

Slika 14: Ocena branja po projektu

Rezultati kažejo (Slika 14), da so največje izboljšanje pri svojem branju po koncu projekta zaznali tretješolci in šestošolke. Osem tretješolcev meni, da po zaključku projekta bere bolje in raje, dva, da bereta enako dobro kot na začetku projekta, trije pojasnjujejo, da se jim branje še vedno zatika, a raje berejo. Več kot dve tretjini tretješolk pojasnjuje, da bere enako dobro kot pred začetkom projekta (7), boljše berejo tri dekleta. Izboljšano branje so zaznale tudi šestošolke in šestošolci – tako menijo štiri šestošolke in dva šestošolca. Eden izmed šestošolcev in dve šestošolki pa po koncu projekta berejo enako dobro kot pred njim. Nihče od udeležencev ni izbral odgovora, ki pravi, da tudi po projektu ne bere rad.

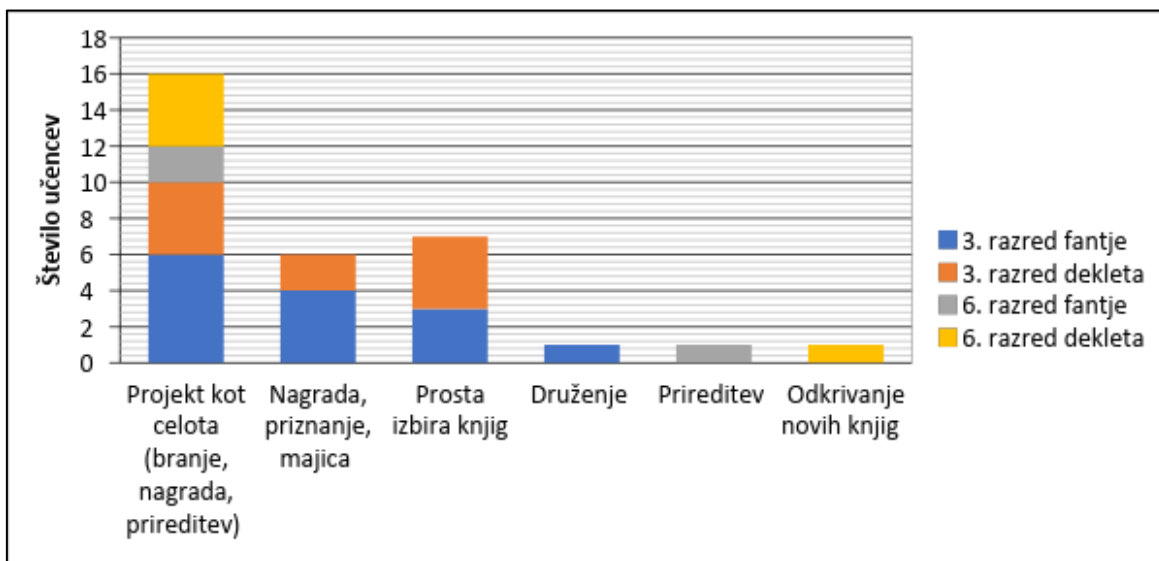
4.1.15 Pogostost zahajanja v knjižnico po projektu

Slika 15: Pogostost zahajanja v knjižnico po projektu

Izkazalo se je, da so tako dekleta 3. in 6. razreda kot tudi fantje enake starosti že pred samim projektom radi zahajali v knjižnico. Malce manj kot polovica (6) fantov iz 3. razreda je navedla, da po projektu raje in pogosteje zahajajo v knjižnico, ena izmed šestošolk pa pravi, da tudi po projektu tja ne zahaja rada (Slika 15).

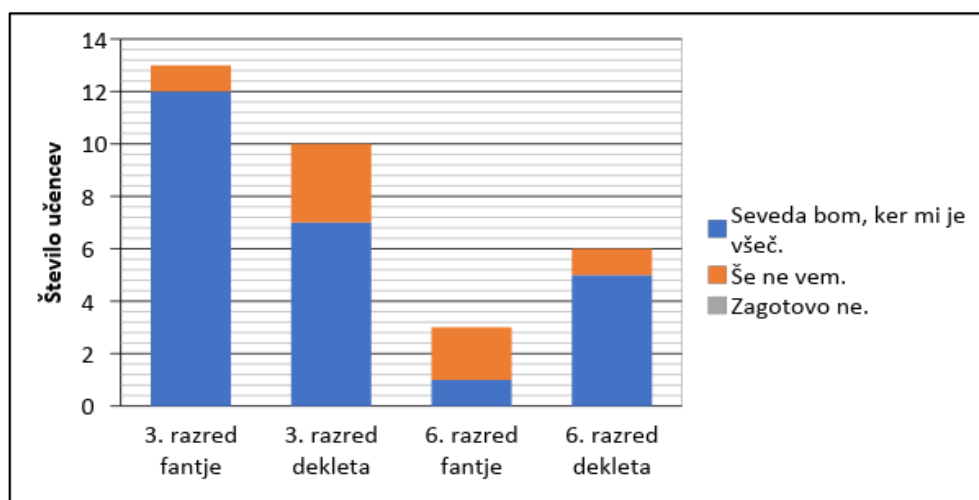
4.1.16 Kaj je bilo posameznikom všeč pri projektu

Slika 16: Kaj je bilo posameznikom všeč pri projektu

Učenci in učenke tako 3. kot 6. razreda so bili enoglasni, da jim je bil všeč projekt kot celota, kar vključuje tako branje v času projekta, zaključno prireditev in nagrado ter priznanje, ki ju je prejel vsak posameznik. Fantje 3. razreda so dejali, da jim je bila posebej všeč nagrada (4) in prost izbor gradiva (3). Tretješolke so vrstni red le zamenjale, 4 so navedle, da jim je bila zelo všeč prosta izbira gradiva, 2 pa nagrada. Šestošolcu je bila posebej všeč prireditev, ki še dodatno spodbudi posameznika k branju. Eni izmed šestošolk je bilo pri projektu najbolj všeč dejstvo, da je odkrila zanimive knjige za branje (Slika 16).

4.1.17 Pripravljenost za vnovično sodelovanje pri projektu

Slika 17: Pripravljenost za vnovično sodelovanje pri projektu

Tretješolke in tretješolci bodo večinoma pri projektu sodelovali tudi v prihodnje. O tem se še nista odločila le en tretješolec in tri tretješolke. Večina šestošolk (5) ravno tako namerava s projektom nadaljevati v prihodnje, ena izmed anketirank pa o tem še ni odločena. Odločitve o prihodnjem sodelovanju pri projektu nista sprejela dva šestošolca, tretji pa si želi pri projektu sodelovati tudi v prihodnje (Slika 17).

4.2 REZULTATI ANKETE MED STARŠI

4.2.1 Ocena projekta

Vseh 5 sodelujočih staršev je projekt ocenilo kot zelo dober in navedlo, da otroke v času poplave informacij med počitnicami spodbuja k branju in posledično h kvalitetnemu preživljanju

prostega časa. K dobri oceni projekta po mnenju staršev pripomore tudi nagrada ob zaključku projekta.

4.2.2 Vpliv projekta na bralno motivacijo otrok

Starši so povedali, da so njihovi otroci, sploh tisti, katerih motivacija za branje nikoli ni bila problem, s pomočjo projekta postali bistveno bolj vztrajni in so tudi zajetnejše knjige prebrali do konca, tisti pa, katerih bralna motivacija je bila prej šibkejša, so branje vzljubili, kar pomeni, da je branje postalo njihova prijetna navada, nekaterim celo užitek. Starši poročajo, da so nekateri izmed otrok brali dlje, torej so prekoračili za branje določen čas. Pomembno motivacijsko sredstvo po mnenju staršev je bila predvsem razpredelnica, v katero so vpisovali prebrano in se je hitro polnila.

4.2.3 Splošne dobrobiti z vključitvijo v projekt

Po mnenju staršev so njihovi otroci ob vključitvi v projekt poleg bralnih navad ter izboljšane in samostojnejšega branja postali bogatejši tudi v smislu širjenja besednega zaklada in svojih intelektualnih obzorij. V času projekta so se naučili vztrajnosti pri določeni dejavnosti, z njim so, po mnenju enega izmed staršev, pridobili cilj za počitniško dejavnost.

4.3 REZULTATI ANKETE MED KNJIŽNICARJI

4.3.1 Ocena projekta

Vseh 7 sodelujočih knjižničarjev projekt ocenjuje z zelo dobro oceno, saj že med mlajšimi širi bralno kulturo, jih motivira za branje in za samo knjižnico. Zaposleni pa opozarjajo, da izvedba takega projekta za knjižnico, kot je Lavričeva, s tako velikim številom sodelujočih zahteva veliko dela že v času priprav, med samim potekom in ob koncu pri organizaciji zaključne prireditve.

4.3.2 Pozitiven vpliv projekta na knjižnico

Knjižnica je s projektom pridobila kar nekaj novih članov. Zaradi prehoda na COBISS3/Izposojajo, ki se je izvedla ravno v tem času, na žalost nismo mogli izdelati

primerljivih statistik, pri svojih ugotovitvah pa se zanašamo na subjektivne ocene strokovnih knjižničarskih delavcev, ki so zaznali povečan vpis, ki je pogoj za sodelovanje v projektu. Projekt namreč pripomore k temu, da tako novi kot že vpisani člani postanejo redni obiskovalci knjižnice, s čimer se poveča tudi izposoja gradiva. Knjižnica se je v času projekta povezala z različnimi organizacijami na lokalni ravni, med izvajanjem je bila medijsko izpostavljena in tako postala še bolj prepoznavna v okolju.

4.3.3 Smiselnost nadaljnjega izvajanja projekta

Vsi knjižničarji se strinjajo, da je projekt dosegel namen, kar kaže tudi število udeležencev v prvem letu njegovega izvajanja in povečanje števila sodelujočih v drugem letu izvajanja. Po besedah ene od zaposlenih bi bilo zaradi tako velikega odziva treba izvesti še projekt Naj Poletavci, ki je namenjen starejšim od 12. leta. Zaposleni opozarjajo na to, da je z njihove strani vložene veliko energije, da se doseže omenjeni odziv.

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

S pomočjo metode spraševanja med učenci 3. in 6. razreda, ki so sodelovali v projektu, med njihovimi starši in knjižničarji v Lavričevi knjižnici in na podlagi rezultatov smo ugotovili, da so učenci povečini za branje notranje motivirani že pred začetkom projekta ne glede na starost in spol, saj so se opredelili kot dobri bralci. Malce manjšo kompetentnost na področju branja je bilo zaznati pri fantih iz 3. razreda. Za branje se odločijo predvsem iz užitka, branje pojmujejo kot pomembno aktivnost, s pomočjo katere se lahko veliko naučijo, so uspešni v šoli in poleg tega še uživajo ob tem, njihovi občutki med branjem so prijetni. Pri tistih tretješolcih, ki so dvomili v svojo kompetentnost, se pojavljajo občutki utesnjenosti, ker se jim branje zatika.

Izkazalo se je, da so se na projekt odzvali oziroma da so v raziskavi sodelovali bralci, ki nimajo težav z motivacijo za branje. Mogoče je to rezultat dejstva, da so svoje branje ovrednotili kot takšno, kakršnega si želijo, ali pa so želeli v anketi podati pričakovan odgovor. Tega ne moremo z gotovostjo trditi. O njihovi motiviranosti priča tudi dejstvo, da so fantje (tako tretješolci kot šestošolci) pred projektom zahajali v knjižnico vsaj enkrat na tri tedne, medtem ko je več kot polovica tretješolk (7 od 10) knjižnico obiskala vsaj enkrat na teden. Tu se morda pokaže tista razlika v navedeni kompetentnosti med tretješolci in njihovimi vrstnicami, saj so trije taki, ki knjižnico obiščejo zelo redko. Pri šestošolkah je polovica takih, ki so si pred projektom

izposojale gradivo vsaj enkrat na tri tedne, druga polovica pa je takih, ki so si ga izposojale vsak teden. Res je, da je knjižničarju pri statističnih podatkih prijetno ob ugotovitvi, da je porasla izposoja, a zdi se nam, da je pomembno predvsem to, da se osnovnošolci v knjižnici počutijo prijetno, najdejo v njej prostor za sprostitev po napornem dnevu ali kotiček za druženje s prijatelji, pa četudi vanjo zaidejo le enkrat na mesec ali manj, pomembno je le, da se vanjo spet vrnejo.

Hipoteze, ki pravi, da dekleta veliko več berejo kot fantje, kar kaže, da so dekleta za branje bolj motivirana že med in po projektu, glede na ugotovljeno ne moremo potrditi v celoti, saj so si glede na opravljeno število izposoj gradiva med projektom in po njem tako tretješolke kot šestošolke res izposodile več gradiva kot tretješolci in šestošolci in bi lahko sklepali, da več berejo. A tretješolke so med projektom opravile v knjižnici 367 izposoj, po projektu pa 285, medtem ko so tretješolci med projektom opravili 106 izposoj, po projektu pa 192. Šestošolke so med projektom opravile 111 izposoj, šestošolci le 46, po projektu so dekleta opravila 52 izposoj, fantje pa 51. Že v začetku so k projektu pristopili tako fantje in dekleta obeh starostnih skupin, ki z motivacijo za branje niso imeli težav in nemotiviranost ni bila razlog pristopa, motivacija za branje pri teh sodelujočih tako ostaja enaka tudi po zaključku projekta.

Ne glede na to, ali so bralci dobri ali povprečni, vedno imajo možnost izboljšati svojo tehniko branja, posledično se s tem izboljša razumevanje prebranega, obogati se besedni zaklad, razširijo se intelektualna obzorja posameznika (to so navedli starši sodelujočih v projektu). Rezultati kažejo, da je bilo predvsem v začetni fazi projekta pri dobri četrtini tretješolcev in dobri petini tretješolk potrebno opominjanje s strani staršev, da so izpolnili 30-minutno bralno obveznost, v nadaljevanju projekta pa tako kot preostali niso potrebovali spodbude in so samoiniciativno brali. Pozitivne učinke projekta nam potrjuje tudi dejstvo, da je pri delu fantov tretjega razreda (natančneje pri 3 od 13) branje v začetku potekalo v točno predpisanem časovnem obsegu 30 minut (pri enem od njih celo manj), kasneje pa so, po poročanju staršev, tako kot preostali sodelujoči brali več kot 30 minut in pridno polnili razpredelnico z naslovi prebranega, kar jih je še dodatno motiviralo. Velja omeniti, da so prav vse sodelujoče tretješolke in šestošolci brali več kot 30 minut na dan. Rezultati kažejo, da je 30-minutno branje postalo navada in ga izvajajo tudi po zaključku projekta.

Predvsem fantje tretjega razreda so poudarili, da se je njihovo branje po zaključku projekta izboljšalo ali da se redkim še malce zatika, a raje berejo, kot so pred začetkom projekta. Ob tem

je 6 tretješolcev dodalo, da je projekt pripomogel k temu, da pogosteje in raje zahajajo v knjižnico kot pred projektom. Pozitivne učinke projekta že med samim izvajanjem potrjuje tudi povečano število izposoj predvsem pri tretješolcih obeh spolov in pri šestošolkah (mlajša dekleta, ki so sodelovala pri projektu, so imela 367 izposoj, starejša 111, mlajši dečki, ki so sodelovali pri projektu, so imeli 106 izposoj, starejši le 46). Pri mlajših dečkih je opaziti izrazit porast izposoj, saj so jih po projektu opravili kar 192.

Popolnoma lahko potrdimo drugo hipotezo, ki pravi, da branje ponuja užitek, spodbuja domišljijo, nas bogati in zato pri projektu sodeluje vedno več učencev, saj je glavnina sodelujočih ne glede na starost in spol k projektu pristopila, ker v branju uživa. Delež tistih, ki so se vključili v projekt, ker so pri njem sodelovali že prijatelji, je bil majhen, ravno tako je bil majhen delež tistih, ki so želeli izboljšati branje. To so predvsem mlajši tretješolci in tretješolke. Rezultati ankete so pokazali, da so mladi, ki so sodelovali v projektu, prišli do spoznanja, da z rednim branjem lahko le pridobiš in v njem uživaš, kar so nam pogosto povedali, ko so si prišli izposodit knjige, ki so jih kasneje vpisali na seznam prebranega, ali ko so prišli oddat izpolnjen seznam in so pogosto pripomnili, da v branju uživajo, veliko novega izvedo in ob branju preprosto pozabijo na svet okrog sebe. Pogosto tudi iz ust staršev ob obisku naše knjižnice slišimo, da jih kar ne morejo odtrgati od knjige, kot radi rečejo, knjige otroci kar požirajo, sploh tiste, ki jih ni treba brati za domače branje in si jih lahko sami izberejo ob obisku naše knjižnice.

60 učencev je takih, ki so po zaključenem prvem letu projekta sodelovali tudi v letu 2017. V prid naraščanju zanimanja za branje in za projekt govorijo tudi številke vseh udeležencev po letih, in sicer je prvo leto sodelovalo 172 otrok, od tega 34 tretješolcev (15 fantov in 19 deklet) in 22 šestošolcev (4 fantje in 18 deklet), v drugem letu je sodelovalo 220 osnovnošolcev – od tega 50 tretješolcev (25 fantov in 25 deklet) in 15 šestošolcev (7 fantov in 8 deklet). Pomemben dejavnik, ki je vplival na tak odziv, je tudi odločitev zaposlenih, da se projekt predstavi na vseh šolah območja, ki ga pokriva Lavričeva knjižnica. Učenci so bili zelo dovzetni glede predstavitve, mogoče tudi zato, ker je projekt predstavila oseba, ki ni iz njihove šole oziroma knjižnice. Poleg tega pa upamo, da smo na ta način spodbudili šolske knjižničarje, da bi aktivneje sodelovali s splošno knjižnico, in to ne le v primerih, ko se bliža kulturni praznik ali ko je šola na vrsti, da se oglasi v knjižnici v okviru projekta za spodbujanje branja Rastem s knjigo.

Da so posamezniki dosegli zgoraj omenjeni užitek ob branju, so poleg spodbudnega domačega okolja in pozitivnega zgleda staršev k temu veliko doprinesli tudi knjižničarji, zaposleni v Lavričevi knjižnici. Čeprav so si učenci gradivo izbirali samostojno in so poudarili, da med projektom niso potrebovali spodbude knjižničarjev, pozabljajo na dejstvo, da jih knjižničarji spodbujajo k branju že z izborom in nakupom kakovostnega in zanimivega gradiva, z njegovim izpostavljanjem, z oblikovanjem seznamov, s seznanjanjem z novostmi. Gre za posredni način spodbude. Majhen delež tretješolcev (2 dekleti in 1 fant) je za pomoč pri izbiri gradiva poprosilo knjižničarko, kar dokazuje, da knjižničarju kot takemu zaupa glede njegovega poznavanja gradiva, ki ustreza posamezniku po težavnosti, tematiki, in da ve, da jim bo ponudil gradivo, ki je privlačno, ne pa dolgočasno, kar bi še dodatno vplivalo na zmanjšanje motivacije pri učencih. Knjižnica stremi k ponovnemu izvajanju projekta, saj je projekt pripomogel k večjemu zanimanju zanje in njene storitve, osnovnošolci pogosteje zahajajo v knjižnico in si izposojajo več gradiva.

Govorimo lahko o pozitivni oceni projekta, in sicer v prvi vrsti s strani učencev, ki so navajali, da jim je najbolj všeč projekt kot celota, kar vključuje tako branje kot nagrado, priznanje in tudi zaključno prireditev, velika večina želi v njem sodelovati tudi v prihodnje, razen 7 posameznikov, ki se glede tega še niso odločili, kar pa ne pomeni, da ne bodo sodelovali. Dva med njimi sta šestošolca, ki se morda o tem nista opredelila, ker menita, da bosta v prihodnje presegla starostno omejitev glede pravil sodelovanja. Poleg tega projekt podpirajo tudi starši sodelujočih učencev in so ga, tako kot knjižničarji, ocenili zelo pozitivno in so hvaležni knjižnici za izvajanje projekta, saj je njihovim otrokom poleg izboljšanja bralnih navad razvil tudi večjo stopnjo vztrajnosti pri branju, poleg tega so otroci med počitnicami z njim pridobili cilj za delo.

Knjižničarji, zaposleni v Lavričevi knjižnici, projekt opredeljujejo kot pomembno dejavnost, saj z njegovo pomočjo širijo bralno kulturo med osnovnošolci, krepijo vezi s svojimi člani in poskušajo dostopati do drugih potencialnih uporabnikov preko socialnih mrež članov, vključenih v projekt, krepijo bralno pismenost in motivirajo za branje, krepijo tudi sodelovanje s šolami in njihovimi knjižničarji. Pomembno je tudi sodelovanje z drugimi knjižnicami, ki sodelujejo v projektu, s promocijskimi aktivnostmi projekta pa se povečuje prepoznavnost in vloga knjižnice v lokalnem okolju – ne le med otroki in starši, temveč tudi med drugimi občani. Posledično pa se po besedah zaposlenih v knjižnici poveča število novo vpisanih članov in nekoliko tudi sama izposoja gradiva.

Še enkrat velja omeniti, da je za tako veliko knjižnico, kot je Lavričeva, in za tako pozitiven odziv, kot ga je projekt doživel glede na število prebivalcev, potrebnega veliko dela in truda, ki ga zaposleni vložijo že pred izvajanjem projekta, med samim izvajanjem in ob njegovem zaključku. Tako lahko glede na omenjeno v tem odstavku potrdimo hipotezo, da knjižnica stremi k ponovnemu izvajanju projekta, saj je pripomogel k večjemu zanimanju za knjižnico in njene storitve, k pogostejšemu zahajanju osnovnošolcev vanjo in posledično k povečani izposoji gradiva s strani sodelujočih.

Knjižnica svoje poslanstvo glede širjenja bralne kulture med mlade opravlja kakovostno. Treba pa bi bilo razmisliti o tem, na kakšen način priti do najmlajših, ki imajo odklonilen odnos do branja. Splošni knjižnici bi bilo mnogo lažje, če bi se okrepilo sodelovanje s šolskimi knjižničarkami na osnovnih šolah in bi morda z določenim gradivom (npr. s stripi, ki so priljubljeni tako pri mlajših kot tudi v zadnji triadi osnovne šole) poskušali motivirati otroke za branje. Sedaj, ko bodo tudi šolske knjižnice sodelovale v sistemu COBISS3, bi bilo to izvedljivo kar prek medknjižnične izposoje. V prvi vrsti je treba posameznika, ki ga želimo motivirati za branje, navaditi na obiskovanje knjižnice. Ko mu bo knjižnica postala znana, prijazna in zanimiva, bo morda posegel tudi po knjigah, katerih pester izbor ponuja splošna knjižnica. Zadnje so kot njeno dodano vrednost izpostavili tudi sodelujoči učenci. Tovrstno idejo bi bilo mogoče izvesti v sodelovanju s specialnimi pedagogi, ki imajo individualne ure s posamezniki, ki imajo navadno tudi težave z branjem in s samo motivacijo že v nižjih razredih, potem se pa nadaljuje tudi na razredni stopnji. Opaziti je, da je število učencev, ki obiskujejo zadnjo triado osnovne šole, tako v raziskavi kot v projektu znatno manjše v primerjavi z ostalimi starostnimi skupinami.

Na primeru našega vzorca so podatki pokazali, da interes za branje z leti šolanja resnično upada. V knjižnici bi bilo tako smotrno omenjeno ciljno skupino privabiti k sodelovanju v projektu Naj Poletavci, ki je namenjen učencem od 13. do 16. leta starosti. Poleg tega pa bi veljalo razmisliti o organizaciji na primer video delavnice v knjižnici, kjer bi ustvarjali reklamni video, ali o povabilu lokalnih ustvarjalcev v knjižnico, na primer modelarjev, vizažistov, fotografov, ki bi mlade poučili o svoji dejavnosti, jim poiskali kakšno knjigo o dejavnosti med policami v knjižnici in ne nazadnje bi morda mladi ustvarjalci svoje izdelke v knjižnici tudi razstavili in ji tako dodali svoj pečat. Strinjamo pa se tudi z mnenjem Jamnikove (2017), da je v promocijo literature treba vključevati tudi medije, saj je njihova podpora pomembna, da je javnost

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

obveščena in posredno vključena v projekt. Od slovenskih medijev bi tako pričakovali več pozornosti, več pozitivne naravnosti pri poročanju o knjižnih novostih, bralnih dogodkih in prizadevanjih za dvig bralne kulture. Mediji imajo sploh pri mladih pomembno vlogo, zato bi bili lahko tisti, ki bi poleg knjižnic utrjevali javno mnenje pri mladih, da je branje vrednota.

Glede same raziskave menimo, da bi jo bilo treba izvesti zopet po zaključku naslednjega projekta, vendar najpozneje oktobra, dokler so spomini na projekt še sveži, kar bi mogoče vplivalo na večjo udeležbo respondentov. Za v prihodnje bi bilo zanimivo izvesti raziskavo med učenci, ki obiskujejo zadnjo triado in so člani Lavričeve knjižnice – od njih bi morali izvedeti, koliko časa namenijo branju, s katerimi drugimi dejavnostmi se branje bojuje za njihov čas in koliko časa v dnevu preživijo za računalnikom v primerjavi z branjem. Doslej take raziskave, ki bi se navezovala izključno na člane naše knjižnice, še ni bilo.

6 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

Ambrožič, M. (2005). Anketna metoda. V A. Šauperl, (ur.), *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu* (str. 23–52). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.

Černigoj, I. (2011). Bralna pismenost v četrtem razredu osnovne šole. V *Razvijanje različnih pismenosti* (str. 130–139). Koper: Univerzitetna založba Annales.

Hanuš, B. (2006). Bralni klub: priložnost za dialog med generacijami. *Šolska knjižnica*, 16(2), 85–88.

Jamnik, T. (2017). »Brati pomeni početi podvige.« (Tone Pavček): (Spletni) bralni klubi: prispevek na 5. literarnem torku, 24. oktober 2017. *Knjižnica*, 61(4), 35–46.

Jamnik, T. in Pogačar, T. (1998). "Praznik se začne s prvim stavkom": motivacija za branje v Pionirski knjižnici v Ljubljani. *Otrok in knjiga*, 25(46), 41–45.

Janeš, L. in Škrlj, G. (2012). Spodbujanje in spremljanje bralnih navad učencev tretjega triletja osnovne šole. *Šolska knjižnica*, 22(1), 50–59.

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Kjer knjige najdejo dom: 150 let knjižničarstva v Ajdovščini in Vipavi. (2014). Ajdovščina: Lavričeva knjižnica.

Kovač, M., Blatnik, A., Rugelj, S., Rupar, P. in Gregorin, R. (2015). *Knjiga in bralci V: bralna kultura in nakupovanje knjig v Sloveniji.* Ljubljana: UMco.

Letno poročilo 2017. (2018). Ajdovščina: Lavričeva knjižnica Ajdovščina.

Mihurko Poniž, K. (2003). Fantje berejo drugač(n)e knjige. *Otrok in knjiga*, 30(58), 65–69.

Mlakar, I. (2003). Vloga knjižnice. V *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja* (str. 84–91). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti: (predlog, 5. 4. 2017). (2017). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport. Pridobljeno 28. 11. 2018 s spletne strani: http://www.zdruzenjeobcin.si/fileadmin/datoteke/2017/PREDLOGI_ZAKONOV_IN_DRUGIH_AKTOV/MIZS_Bralna_Pismenost_javna_razprava_april_2017.pdf

Omejc, O. (2013). Brati ali ne brati motiviranje učencev za branje. *Vzgoja in izobraževanje*, 44(2-3), 62–65.

Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A. in Peklaj, C. (2006). *Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Peternel Pečauer, H. (2012, 8. avgust). Pol ure branja na dan prežene dolgčas stran: projekt Mestne knjižnice Poletavci – poletni bralci. *Delo*, 54, str. 11.

PISA 2015: naravoslovni, matematični in bralni dosežki slovenskih učenk in učencev v mednarodni primerjavi: nacionalno poročilo o raziskavi, krajša različica. (2016). Ljubljana: Pedagoški inštitut. Pridobljeno 29. 11. 2018 s spletne strani: http://novice.pei.si/wp-content/uploads/sites/2/2017/10/PISA2015NacionalnoPorocilo_krajse.pdf?fbclid=IwAR2-OykCmykO42AAdSIFmZV5bFYrtz83iVJKiKenlYYgN8hPm9KBBCDj7pg

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Skok, V. in Abramič, L. (2003). Knjižnica kot spodbuda za branje: obisk splošne knjižnice, podružnice Solkan. *Šolska knjižnica*, 13(2), 98–100.

Sobočan Sarjaš, M. (2015). Branje, zabavanje, znanje. *Didakta*, 25(184), 12–14.

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028). (2018). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost. Pridobljeno 30. 5. 2018 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf

Sweet, A. P. in Guthrie, J. T. (1996). How children's motivations relate to literacy development and instruction. *The Reading Teacher*, 49(8), 660–662.

Vilar, P. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Wigfield, A. in Guthrie, J. T. (1997). Relations of Children's Motivation for Reading to the Amount and Breadth of Their Reading. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 420–432.

Žigon, M. (2001). Motivacijski dejavniki branja. V N. Mislej-Božič (ur.), *Branje na stičišču: zbornik simpozija* (str. 9–21). Sežana: Bralno društvo Primorske, Knjižnica Srečka Kosovela.

7 PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE

Pozdravljeni! Moje ime je Ivana, v Lavričevi knjižnici opravljam pripravništvo za potrebe opravljanja bibliotekarskega izpita. Del izpita je tudi pisna naloga, ki nosi naslov Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Del pisne naloge je raziskava, za katero bom podatke pridobivala s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je namenjen učencem 3. in 6. razreda, ki so sodelovali pri projektu. Podatki so anonimni in bodo uporabljeni izključno za potrebe raziskave v pisni nalogi.

SPOL: M / Ž

RAZRED:

1. Kaj meniš, kako dober bralec si bil pred začetkom poletavcev?

- a) Dober bralec – branje mi ni povzročalo težav, saj berem tekoče.
- b) Povprečen bralec; branje se mi je malce zatikalo.
- c) Slabši bralec; branje mi je povzročalo veliko težav.

2. Kako pomembno je zate branje?

- a) Branje je zame zelo pomembno, ker se lahko veliko naučiš, izveš, si uspešen v šoli, ob branju uživaš.
- b) Branje se mi sploh ne zdi pomembno.

3. Zakaj bereš?

- a) Ker v branju uživam.
- b) Ker se ob branju kratkočasim.
- c) Ker so zgodbe iz knjig zabavne in se lahko vživim v svet junaka.
- d) Ker želim o določeni stvari, ki me zanima, čim več izvedeti.
- e) Ker me zanimiva ali zapletena zgodba pripravi do tega, da jo želim bolj podrobno preučiti.
- f) Ker se o prebranem iz knjig, revij lahko pogovarjam s prijatelji.

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- g) Ker učitelj določeno knjigo predlaga v branje.
- h) Ker mi je všeč, da me pohvalijo, da sem dober bralec .
- i) Ker je treba brati zaradi šole.
- j) Ker moram knjigo prebrati za domače branje.

4. Kako se počutiš, ko bereš?

- a) Počutim se prijetno in sproščeno, pogosto pozabim na čas.
- b) Pogosto občutim neprijetno napetost, ker nerad berem.

5. Kako pogosto si si v knjižnici izposodil knjige, preden si začel sodelovati pri poletavcih?

- a) 1-krat na teden.
- b) 1-krat na 3 tedne.
- c) Samo včasih/bolj poredko.

6. Kako si izvedel za projekt Poletavci – poletni bralci?

- a) Za projekt »Poletavci« mi je povedala knjižničarka.
- b) O projektu »Poletavci« so me seznanili starši.
- c) O projektu »Poletavci« so mi pripovedovali sošolci/prijatelji.
- d) O »Poletavcih« smo izvedeli na šoli.
- e) Projekt »Poletavci« sem spoznal preko spletne strani knjižnice, na radiu, v časopisih ...

7. Zakaj si se odločil sodelovati pri »Poletavcih«?

- a) Ker rad berem.
- b) Ker si želim izboljšati svoje branje.
- c) Ker so pri »Poletavcih« sodelovali tudi moji prijatelji.
- d) Ker so tako želeli starši.
- e) Zaradi zaključne prireditve, majice, priznanja in nagrade.
- f) Ker sem s sošolci želel tekmovati, kdo bo prebral več knjig.
- g) Ker nam je svetovala učiteljica, da sodelujemo v projektu.
- h) Ker me je navdušila knjižničarka iz splošne knjižnice.

8. Te je moral kdo opomniti na branje za »Poletavce«?

- a) Ne, ker sem sam z veseljem bral.
- b) Da, to sta pogosto počela starša.
- c) Da, to sta včasih počela starša, predvsem v začetku.
- d) Da, na branje so me opomnili prijatelji.

9. Koliko časa si na dan bral za »Poletavce«?

- a) 30 minut, kot je bilo določeno.
- b) Več kot 30 minut, če je bila vsebina zanimiva.
- c) Včasih manj kot 30 minut.

10. Ali po zaključku »Poletavcev« še vedno bereš vsak dan vsaj 30 minut?

- a) Da, ker je to postala moja navada.
- b) Da, ker to zahtevajo starši.
- c) Ne, ker se je projekt končal in me branje ne zanima več.

11. Kdo ti je pomagal izbrati gradivo za »Poletavce«?

- a) Gradivo sem si najpogosteje izbral sam.
- b) Pri izboru so mi pomagali starši.
- c) Svetovali so mi prijatelji.
- d) Pri izboru mi je pomagala knjižničarka.

12. Kako bi ocenil svoje branje po končanem projektu »Poletavci«?

- a) Enako dobro berem kot na začetku »Poletavcev«.
- b) Berem boljše in raje kot na začetku »Poletavcev«.
- c) Še vedno se mi branje zatika, a raje berem.
- d) Tudi po projektu ne maram brati.

13. Na kakšen način te je knjižničar med projektom spodbujal? (Svoj odgovor napiši na črto)

---

14. Se ti zdi, da zaradi tega, ker si sodeloval pri »Poletavcih«, pogosteje/raje obiskuješ knjižnico?

- a) Že pred pričetkom »Poletavcev« sem veliko in rad obiskoval knjižnico.
- b) Da, zdi se mi, da sedaj veliko pogosteje in raje hodim v knjižnico.
- c) Nič ni drugače, ker knjižnice še vedno ne obiskujem rad.

15. Kaj je tisto, kar ti je bilo najbolj všeč pri »Poletavcih« oziroma kaj ti ni bilo všeč in bi spremenil? (Svoj odgovor zapiši na črto).

---

16. Boš v prihodnje še sodeloval pri »Poletavcih«?

- a) Seveda bom, ker mi je všeč.
- b) Mogoče.
- c) Ne.

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

PRILOGA 2: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA STROKOVNE DELAVCE LAVRIČEVE KNJIŽNICE

Pozdravljeni sodelavci,

kot verjetno že veste, moram pri bibliotekarskem izpitu opraviti splošni in posebni del. Za posebni del moram napisati pisno nalogo. Moja naloga nosi naslov **Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici**. V njej želim ugotoviti, kako so bili sodelujoči motivirani za branje pred samim projektom in kako so na bralno motivacijo sodelujočih osnovnošolcev vplivali »Poletavci«. Poleg tega želimo izvedeti, ali je projekt pomembna dejavnost naše knjižnice oziroma kaj ji prinaša. Zato prosim, da odgovorite na kratka vprašanja. Z vašimi odgovori boste pripomogli h kakovostnemu empiričnemu delu moje pisne naloge.

- 1. Kako ocenjujete projekt Poletavci – poletni bralci?**
- 2. Zakaj menite, da je izvajanje projekta Poletavci – poletni bralci za knjižnico koristno?**
- 3. Ali je projekt dosegel svoj namen in ga je smiselno izvajati tudi v prihodnje?**

Hvala za sodelovanje!

Tutuš, I., Evalvacija vpliva projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo mladostnikov v Lavričevi knjižnici. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

PRILOGA 3: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA STARŠE UČENCEV, SODELUJOČIH V PROJEKTU

Pozdravljeni starši,

sem Ivana Tutuš, zaposlena kot bibliotekar pripravnik v Lavričevi knjižnici. Za potrebe bibliotekarskega izpita moram napisati med drugim tudi pisno nalogo. Tema moje naloge je **Vpliv projekta Poletavci – poletni bralci na bralno motivacijo osnovnošolcev v Lavričevi knjižnici**. Kot starše uspešnih »Poletavcev« Vas vljudno prosim, da mi odgovorite na nekaj kratkih vprašanj, s čimer boste pripomogli h kakovosti moje raziskave in celotne naloge. Sodelovanje je anonimno, vaši odgovori pa bodo uporabljeni zgolj za potrebe seminarske naloge.

- 1. Kako bi ocenili projekt Poletavci – poletni bralci?**
- 2. Kakšen vpliv je imel projekt na bralno motivacijo pri vašem otroku, če jo je sploh imel?**
- 3. Kaj je vaš otrok pridobil s priključitvijo v projekt Poletavci – poletni bralci?**

Hvala za sodelovanje!